

11 בדצמבר 2016

מקומה של שלוחת דאעש בתימן מול גורמי הכוח האחרים הפועלים בה

פעילי דאעש בתימן נעים על גבי כלי רכב שטח בכביש שלאורך החוף, ככל הנראה באזור עדן (דיילי מושן, 21 בפברואר 2016).

כללי

1. תימן שוכנת בקצה הדרומי של חצי-האי ערב. מספר תושביה נאמד בלמעלה מ-26 מיליון, כשני שלישים מהם מוסלמים סונים וכשליש שיעים-זידים. תימן היא מדינה שהתפרקה, נעדרת ממשל מרכזי יציב ונשלטת למעשה ע"י התאגדויות שבטיות. המדינה שרויה עשרות שנים במלחמות אזרחים עם עלויות וירידות בנפח הלחימה. הטלטלה שפקדה את המזרח התיכון מאז שנת 2011 הגבירה עוד יותר את חוסר היציבות הכרוני השורר במדינה.

2. בשל מיקומה הגיאוגרפי יש לתימן חשיבות אסטרטגית רבה: תימן חולשת על מיצר באב אלמנדב, המקשר בין הים האדום לבין מפרץ עדן, שבאוקיינוס ההודי. זהו נתיב שיט מרכזי, שדרכו עוברות ספינות ומיכליות נפט בדרכן מהאוקיינוס ההודי לים התיכון, דרך הים האדום ותעלת סואץ. תימן קרובה גם לקרן אפריקה (אריתריאה, ג'יבוטי, סומליה) ויכולה להוות נקודת זינוק של ארגוני טרור לאזור רגיש זה וממנו לאפריקה כולה. לתימן גבול ארוך עם סעודיה (כ-1,700 ק"מ) המהווה מוקד של אי-שקט וחתרנות עבור סעודיה, בשל השתלטות המורדים החות'ים על צפונה של תימן.

3. כפועל יוצא מחשיבותה הגיאואסטרטגית, ועל רקע הואקום השלטוני והקיטוב החברתי השוררים בה, הפכה תימן לזירת מאבק אזורית, שבה מעורבת גם ארה"ב. עיקר המאבק מתנהל בין סעודיה, מנהיגת המחנה הערבי הסוני, לבין איראן, מנהיגת "ציר ההתנגדות" השיעי. סעודיה החוששת מהפיכת תימן למדינת חסות איראנית ניצבת בראש קואליציה ערבית-סונית המנהלת מערכה נגד

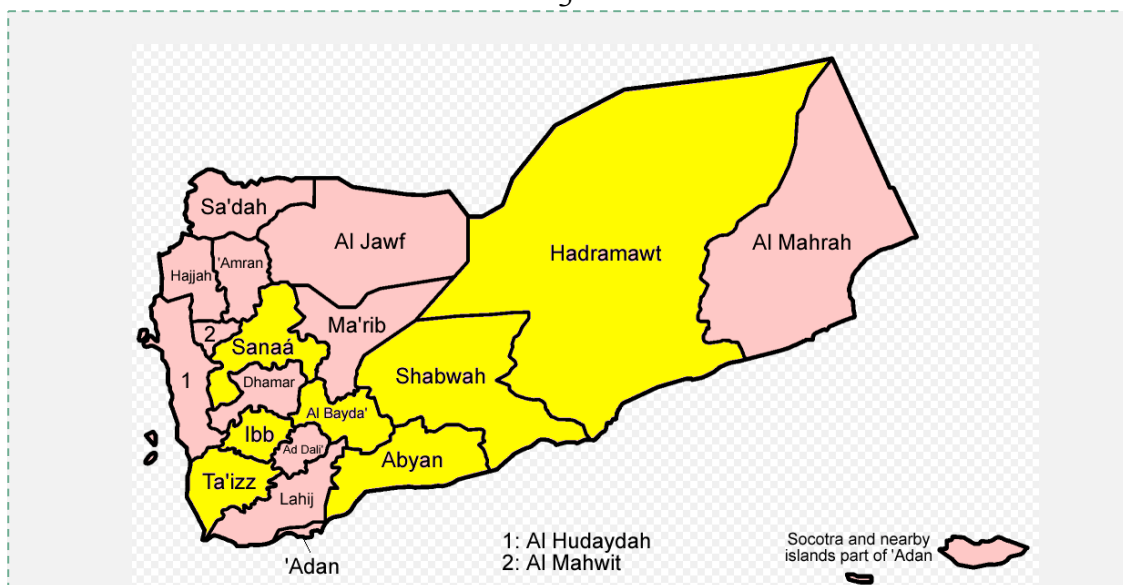
המורדים החות'ים, השיעים-זידים, הנתמכים ע"י איראן. המטרה המרכזית של המערכה הינה לשים קץ לשלטונם של החות'ים הנתמכים ע"י איראן, ולהחזיר לשלטון את הנשיא עבד רב מנצור האדי, שנאלץ להימלט מהבירה צנעאל' לעדן לאחר שהמורדים החות'ים השתלטו עליה.

תימן, שכנותיה ונתיבי השיט שבקרבתה (infoplease.com, 17 באוגוסט 2016).

4. לתוך מאבקי הכוח הפנימיים והאזוריים והואקום השלטוני שנוצר בתימן, נכנס בשנת 2014 **דאעש**, כשחקן זוטור נוסף לצד המדינות והארגונים השונים המעורבים בלחימה. תימן הפכה ליעד להתבססות דאעש בשל מגוון שיקולים: חשיבותה הגיאואסטרטגית, העדר משילות אפקטיבית, השעם הפוליטיים, העדתיים והשבטיים בחברה התימנית והתנאים הטופוגרפיים, הכוללים אזורים הרריים ומדבריות. **זרז חשוב במיוחד להתבססות דאעש היה מרד הח'ות'ים, שהגביר את המתחים בין השיעים לסונים במדינה**, הוביל לכיבוש מחוזות סונים ע"י המורדים (בתוכם הבירה צנעאל') והגביר את השפעת איראן השיעית בתימן. נוכחותו ופעילותו של הארגון "המתחרה", ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב (AQAP), סייעו להקמת דאעש ולתחילת התבססותו (כמה מהפעילים שהקימו את שלוחת דאעש בתימן פרשו מארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב).

5. בדומה למבנה הארגוני של המדינה האסלאמית במדינות האחרות, גם בתימן מאורגן דאעש **במסגרת מחוזות (ולאיות)**. בפרסום שהוציא דאעש בקיץ 2016 צויין, כי בתימן יש לארגון שישה מחוזות: צנעאל', עדן-אבין, שבוה, אלביצ'א', חצ'רמות והחטיבה הירוקה (אללוא'א אלחצ'ר). מסגרת הפעילה במחוזות התימניים **תעיז ובאב** המהווים כנראה מחוז אחד (בעבר נזכר גם מחוז לחג', שייתכן כי אינו פעיל עוד). שלוחת דאעש בתימן כפופה להנהגת דאעש בעיראק ובסוריה באמצעות גוף הנקרא "מנהלת המחוזות הרחוקים", האחראי על המחוזות במדינות שמחוץ לעיראק ולסוריה והכפוף ישירות למנהיג דאעש אבו בכר אלבע'דאדי (חק, 7 ביולי 2016). בשל ריחוקה הגיאוגרפי שלוחת דאעש בתימן אינה זוכה להערכתנו לקשב ולסיוע במשאבים מידי ההנהגה בעיראק ובסוריה ששליטתה על המחוז בתימן (כמי גם על מחוזות מרוחקים אחרים) רופפת למדי.

המחוזות בתימן שבהם פועל דאעש-מסומנים בצהוב (ויקימדיה, 17 באוגוסט 2016).

6. **שלוחת דאעש בתימן כוללת להערכתנו כמה מאות פעילים.** בניגוד לעיראק, ולסוריה שם יש משקל רב לפעילים הזרים, מרבית פעילי השלוחה בתימן הינם **תימנים**. חלקם פעילים, שפרשו משלוחת אלקאעדה בחצי האי ערב, וחלקם מגויסים חדשים, ממחוזות שבהם מתגוררת אוכלוסייה סונית. במוקד פעילות שלוחת דאעש בתימן עומדת **מלחמת גרילה וטרור**, המכוונת נגד **המורדים החו'תים השיעים-זידיים (הנתמכים ע"י איראן) ונגד הממשל המרכזי בראשותו של הנשיא עבד אלרב מנצור האדי (הנתמך ע"י סעודיה)**. בין שלוחת דאעש בתימן, הכפופה למנהיג דאעש אלבע'דאדי, לבין ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב, הכפופה למנהיג אלקאעדה אימן אלט'ואהרי, **קיימת יריבות עזה ותחרות על השפעה**, המתבטאת בדרך כלל בלוחמה תעמולתית ובעידוד פעילים המזוהים עם אלקאעדה לערוק לשלוחת דאעש.

7. בניגוד לעיראק ולסוריה, **לא הצליחה שלוחת דאעש בתימן להשיג שליטה טריטוריאלית משמעותית באזורים שבהם היא פועלת וליישם בהם משילות כלשהי**. הסיבה לכך הינה, להערכתנו, הזמן הקצר יחסית שבו השלוחה פעילה והלחצים, שבפניהם היא ניצבת, מצד אויביה הרבים. משמעות הדבר הינה שפעילי דאעש במחוזות השונים אינם מעניקים שירותים לאוכלוסייה המקומית, אינם כופים באזורי פעילותם את השריעה (ההלכה המוסלמית) באופן ממוסד ומתמשך ואינם מקימים מוסדות ממשל מטעמם (כפי שהדבר נעשה בעיראק, בסוריה ועד לאחרונה בלוב). עם זאת, להערכתנו, אם תתחזק שלוחת דאעש בתימן ויגבר ביטחונם העצמי של פעיליה, **צפוי כי שלוחת דאעש תנסה ליצור לעצמה מרחב שליטה טריטוריאלי**, באחד האזורים שבהם מתמקדת פעילותה המבצעית. אזור זה ישמש עבודה קרש-קפיצה לפעילות באזורים נוספים.

8. לשלוחת דאעש בתימן יכולות מבצעיות גבוהות, במיוחד במחוזות חצ'רמות, שבוה ועדן-אבין, שבמזרח ובדרום תימן (ראו מפה). עד כה ביצעו פעילי דאעש עשרות פיגועי טרור וגרילה נגד המורדים החו'תים ונגד יעדים של ממשלת תימן (אישים, מוסדות, מתקנים). פעילותם כללה פיגועי התאבדות, הפעלת מטעני חבלה, תקיפת ריכוזי כוחות של הממשל ושל החו'תים, חטיפות והוצאות להורג והתנקשויות בחיי אישים. כיום מתמקדת פעילות הגרילה והטרור בעדן, המרכז השלטוני של הנשיא האדי.

9. מההיבט הטריטוריאלי, קיימים שלושה אזורים, המרוחקים זה מזה, שבהם מתמקדות פעולות הטרור והגרילה של דאעש: עיר הבירה צנעא', שבה תוקפים פעילי דאעש ריכוזי כוחות ונקודות מפתח, שבשליטת המורדים הח'ותים; העיר עדן, מעוז שלטונו של הנשיא עבד אלרב מנצור האדי, שם הגביר דאעש את תקיפותיו (על חשבון הבירה צנעא'); והעיר אלמכלא בירת מחוז חצ'רמות, המשמשת מרכז שלטוני וכלכלי של ממשלת תימן.

הבירה צנעא' והערים עדן ואלמכלא. שלושת מוקדי פעילותו הצבאית-טרוריסטית של דאעש בתימן (google maps).

10. בשלב זה נראה כי שלוחת דאעש בתימן נמצאת עדיין בשלב של התגבשות והקמה. נראה גם כי עד כה היא לא הצליחה להעמיק את חדירתה בקרב האוכלוסייה, כפי שעשתה שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב, הגדולה והמבוססת ממנה. על רקע זה נראה, כי לשלוחת דאעש בתימן פוטנציאל התחזקות גבוה.

11. עם זאת יש לשלוחת דאעש בתימן כמה נקודות תורפה המערימות קשיים על המשך התבססותה והתרחבותה: קיומו של ארגון מתחרה, אלקאעדה בחצי-האי ערב, הגדול והמבוסס יותר מאשר שלוחת דאעש; הריחוק הגיאוגרפי מהנהגת דאעש בעיראק ובסוריה המקשה על הסטת קשב ומשאבים, מה גם שהשלוחה בתימן אינה נמצאת בסדר עדיפויות גבוה של ההנהגה; הפילוג השבטי, ריבוי הארגונים החמושים והשפעת איראן וסעודיה מקשים גם הם על פעילות דאעש בתימן. ביטוי לנקודות תורפה אלו ניתן למצוא בהעדר אזור שליטה אוטונומי של דאעש בתימן ובקושי להעמיק את חדירתו בקרב האוכלוסייה.

12. האם וכיצד תשפיע היחלשות המדינה האסלאמית והפגיעה בתשתית הטריטוריאלי של בעיראק, בסוריה ובלוב על השלוחה בתימן? אנו סבורים, כי גם לנוכח פגיעה משמעותית במדינה האסלאמית תמשיך האידיאולוגיה הסלפית-ג'אדיסטית ליהנות מאחיזה איתנה בתימן. זאת בשל נתוני היסוד שבתימן, הפוליטיים והחברתיים, אשר אינם עומדים להשתנות בתקופה הקרובה. עם זאת, פגיעה משמעותית במוקדי כוחה של המדינה האסלאמית בעיראק ובסוריה עלולה

להחליש את דאעש במדינות נוספות ותימן ביניהן. בתסריט שכזה יתכן גם כי חלק מפעילי שלוחת דאעש בתימן יערקו וישובו לשורות הארגון המתחרה, שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב.

13. התבססות דאעש בתימן מציבה שורה של סיכונים מקומיים, אזוריים ובינלאומיים: במישור המקומי היא צפויה להערים קושי נוסף בפני ניסיונות ההסדרה של המצב הפנימי בתימן ולתרום לקיום המצב הכאוטי שבה לאורך זמן; במישור האזורי עלולה שלוחת דאעש בתימן להפוך ל"ייצואן" טרור וחתרנות לשכנותיה (סעודיה, מדינות המפרץ הפרסי וקרן אפריקה); במישור הבינלאומי, עלולה שלוחת דאעש בתימן לרכוש יכולות מבצעיות, אשר יסכנו את נתיבי השיט הבינלאומיים העוברים בקרבת תימן ולבצע פיגועים נגד מדינות המערב מחוץ לתימן, כפי שעושה זאת ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב.

הערות מתודולוגיות ומבנה העבודה

14. המחקר הקיים אודות שלוחת דאעש בתימן הינו מצומצם וברובו אינו עדכני. מחקר זה מתבסס בעיקר על מקורות ראשוניים בערבית, אנגלית ועברית. המדובר בעיקר באתרים, המזוהים עם דאעש: חשבונות ברשתות החברתיות של פעילים המזוהים עם דאעש ודיווחי התקשורת הערבית והעולמית, במיוחד בכל הנוגע לפעילות המבצעית של דאעש בתימן. כמו כן נעזר המחקר בכמה עבודות אקדמאיות, שהתפרסמו ע"י מומחים ומכונים העוקבים אחר הנושא.

15. המחקר אודות שלוחת דאעש בתימן כולל את הפרקים הבאים:

פרק א': התבססות שלוחת דאעש בתימן.

פרק ב': אידיאולוגיה ואסטרטגיה.

פרק ג': המבנה וכוח האדם של שלוחת דאעש בתימן.

פרק ד': פעולות הגרילה והטרור של שלוחת דאעש בתימן.

פרק ה': ניתוח המתווים השונים של פעולות הגרילה והטרור של שלוחת דאעש בתימן.

פרק ו': מערכת התעמולה של שלוחת דאעש בתימן.

נספח: הרקע הפנים-תימני להקמת שלוחת דאעש בתימן.

פרק א': התבססות שלוחת דאעש בתימן

תחילת ההתבססות

1. ב-29 ביוני 2014 הכריז מנהיג דאעש, **אבו בכר אלבע'דאדי**, על הקמת ח'ליפות אסלאמית וקרא לכל המוסלמים בעולם להצטרף אליה. לקריאתו לא הייתה באותה עת היענות משמעותית בתימן. שלוחת אלקאעדה בחצי האי ערב, הארגון הג'האדיסטי החזק במדינה, שבה ונשבעה אמונים למנהיג אלקאעדה, **אימן אלט'ואהרי**, בנובמבר 2014, תוך דחיית הלגיטימיות של הח'ליפות האסלאמית, שהוקמה ע"י דאעש.

2. התערעורת השלטון המרכזי בתימן והעמקת השסע השיעי-סוני, במקביל להתעצמות דאעש בעיראק ובסוריה, עוררו תמיכה מקומית בדאעש בתימן, שבהמשך הבשילה להקמת שלוחת דאעש. **מאמון בן עבד אלחמיד חאתם**, שופט שרעי (קאצ'י), חבר שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב, **יצא במחצית השנייה של שנת 2014 בהצהרת תמיכה בהקמת הח'ליפות האסלאמית**. הצהרתו יצרה ככל הנראה בסיס תמיכה ראשוני בדאעש והובילה למערכת גיוס לדאעש **בעיר אב, שבדרום מרכז תימן, שממנה צמחה שלוחת דאעש בתימן**. שנה לאחר מכן נהרג מאמון חאתם בהתקפה אווירית אמריקאית בעיר אלמכלא, בירת מחוז חצ'רמות, שהייתה נתונה באותה עת לשליטת שלוחת אלקאעדה בחצי האי ערב. עם זאת בשנים 2014-2015 הוא הספיק כנראה להיות גורם תמיכה מרכזי, שסייע להתבססות שלוחת דאעש בתימן¹.

מאמון בן עבד אלחמיד חאתם. התמונה נלקחה מהודעת אבל על מותו שפורסמה באתר המזוהה עם דאעש, בה הוא כונה "התומך הגדול ביותר של דאעש בתימן, מתוך [שורות] ארגון אלקאעדה" (חק, 11 במאי 2015).

¹ Katherine Zimmerman, Exploring ISIS in Yemen. AEI (American Enterprise Institute) Critical Threats, 24 July 2015 .

המידע נלקח מהמצגת, שהכינה החוקרת, הואיל והמאמר, שעליו מבוססת מצגת זו, לא אותר.

3. איש דת נוסף, שסייע לתחילת התבססותו של דאעש בתימן, הינו המטיף **עבד אלמג'יד אלהתארי**, אשר נשבע אמונים למנהיג דאעש (שקיבל אותה במחצית נובמבר 2014)². אלהתארי נולד בשנת 1955 בנפת אלג'בין במחוז רימה שבתימן. הוא נשוי לשתי נשים ואב ל-16 ילדים. הוא למד בסעודיה אצל כמה חכמי דת בולטים, בעיקר עבד אלעזיז בן באז, המופתי לשעבר של סעודיה. הוא שב לתימן בשנת 1978 והמשיך את לימודיו. בסיומם החל ללמד "את מה שלמד בסעודיה" במכללה (לימים אוניברסיטה) אלאימאן. מכללה זאת נוהלה ע"י עבד אלמג'יד אלזנדאני (מבכירי האידיאולוגים האסלאמיים המשפיעים של תימן), במחוז עמראן בקרב בני חאשד, שבט גדול וחשוב בתימן (שרבים מבניו שרתו ומשרתים במנגנון הממשלתי בתימן בתפקידים בכירים). על פי סוכנות הידיעות חק, המזוהה עם דאעש, אלהתארי הינו אמאם ודרשן (ח'טיב) במסגד סעד בן מעאד' בצנעא'. עוד נמסר, כי אחד מבניו לחם בסוריה ובנו הצעיר נהרג בתקיפת כלי טיס לא מאויש אמריקאי (חק, 22 אפריל 2014).

4. על-פי קרן קוויליאם הבריטית, העוסקת במחקר תנועות ג'האדיות, הנהגת דאעש בסוריה ועיראק ניסתה באותה התקופה לגייס תומכים בחו"ל באמצעות שוחד. לגרסת הקרן, על-פי מידע שפורסם באחת הרשתות החברתיות ב-13 בנובמבר 2014, והטעון אימות, אלהתארי היה אחד האישים אליהם נעשתה פניה מצד דאעש בניסיון לשחד אותו להצטרף לארגון. עוד נמסר כי לכמה שיח'ים, וביניהם מאמון חאתם, הוצע ע"י מתווכים ערביים להצטרף לדאעש. ההצעות כללו תשלום של מיליון (ככל הנראה דולרים), מתן בתים פרטיים, ריהוט לבית העברה של משפחותיהם לחו"ל, וספריות. לא ידוע אם אלהתארי קיבל את ההצעה (quilliamfoundation.org, 14 בנובמבר 2014).

עבד אלמג'יד אלהתארי כפי שהוא מופיע בדף הפייסבוק שלו: על-פי דף הפייסבוק, הוא נאסר על-ידי החות'ים (דף הפייסבוק של אלהתארי, 12 ביולי 2016).

5. מכל מקום, ב-2 באוקטובר 2014 הודיע אלהתארי על תמיכתו במדינה האסלאמית וקרא לכל הקבוצות האסלאמיות להפסיק ולהילחם בה. הוא גם תקף בחריפות באתר הפייסבוק שלו את חמאס, תנועת האחים המוסלמים, יוסף אלקרצ'אוי ומטיפים סעודים על שאינם נלחמים נגד ה"כופרים" תחת דגל הח'ליפות (אלשוכה פרס, 3 באוגוסט 2014).

² Aaron Y. Zelin, "The Islamic State's Territorial Methodology". The Washington Institute for Near East Policy, Research Notes, No. 29, January 2016 pp. 1-23.

הקמת שלוחת דאעש

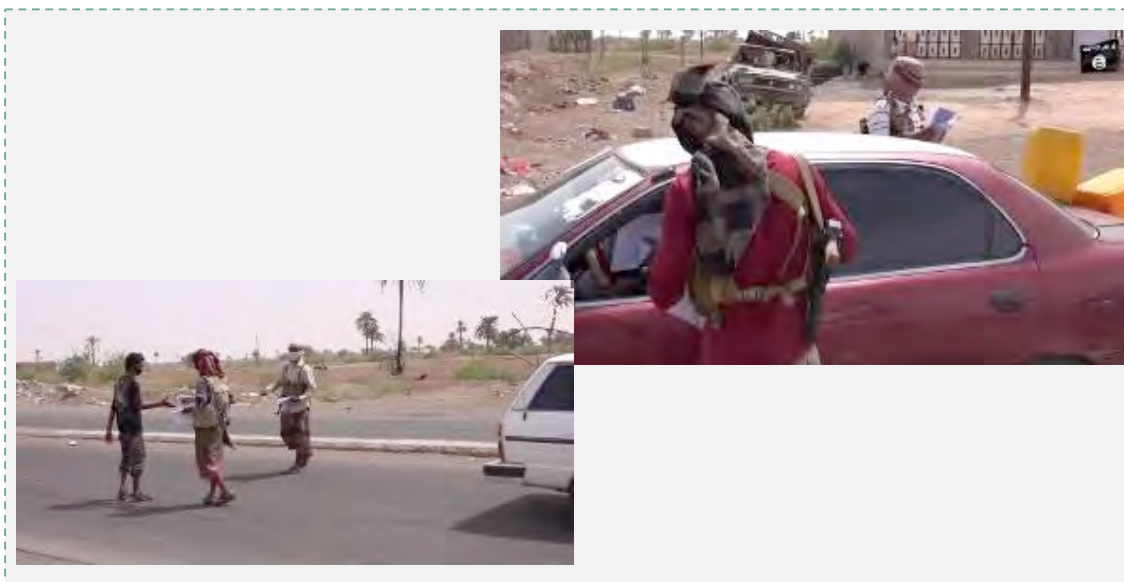
6. הבעת התמיכה של חאתם ואלהתאר במדינה האסלאמית סייעו להתגבשות בסיס תמיכה, שאיפשר לדאעש להקים בסוף שנת 2014 שלוחה בתימן. בקלטת-שמע שפורסמה ברשתות החברתיות מטעם "לוחמי הג'האד של תימן" ב-10 בנובמבר 2014, הושמעה שבועת אמונים של קבוצה בתימן למנהיג דאעש, אבו בכר אלבע'דאדי. ככל הנראה זה היה הגרעין הראשוני של שלוחת דאעש בתימן (אלג'זירה, 10 בנובמבר 2014).

7. כמה ימים לאחר מכן, ב-15 בנובמבר 2014, פרסם אבו בכר אלבע'דאדי קלטת-שמע שבה הכריז על התפשטות המדינה האסלאמית לערב-הסעודית, תימן, מצרים, לוב ואלג'יריה. בקלטת ציין, כי במדינות הללו בוטלו שמות הארגונים הג'האדיסטים המקומיים ובמקומם הוקמו מחוזות חדשים של המדינה האסלאמית ומונו ראשי מחוזות (יוטיוב, 15 בנובמבר 2014). במהלך אותו החודש דיווח דאעש בביטאון שלו בשפה האנגלית על התפשטותו למחוזות חדשים, תימן וערב-הסעודית (דאבק, גיליון מס' 5, עמ' 29).

8. ב-18 בינואר 2015 חשף ראש מנגנון הביטחון הלאומי של ממשלת תימן, עלי אלאחמדי, דבר קיומן של קבוצות קטנות של דאעש במחוזות אב, לחג' וחצ'רמות. קיומן נחשף לטענתו על רקע לחימה שהתנהלה ב-14 בינואר 2015 בין פעילי דאעש ואלקאעדה באזור ואדי סר במחוז חצ'רמות. במהלך הלחימה נהרגו מספר פעילים מכל אחד מהארגונים (מראקבון פרס, 18 בינואר 2015).

מאפיינים ארגוניים

9. שלוחת דאעש בתימן העתיקה את המבנה הארגוני של המדינה האסלאמית והחלה להתארגן בתימן במסגרת מחוזות. המחוזות הללו נמצאים ככל הנראה עדיין בתהליך הקמה והתגבשות. ביטוי ראשון להפגנת כוח של פעילי דאעש במקום מיושב היה ב-3 במרץ 2015, במחוז לחג', שבדרום תימן. באותה עת דווח כי מאתיים חמושים מארגון דאעש (פעילי אלקאעדה לשעבר), הופיעו ברחובות העיר אלחוטה, בירת המחוז, כשהם מניפים סיסמאות ודגלים של הארגון וקוראים להישבע אמונים למנהיג דאעש. הפעילים הללו הפיצו ברחובות העיר כרוז מטעם "המדינה האסלאמית-מחוז לחג'", שבו הם מודיעים לסוניהם שהם עומדים להילחם בקבוצות החות'ים (אלח'בר אלא'ן, 3 במרץ 2015; Adengulfnews.com, 5 במרץ 2015). הפגנת הכוח הפומבית הייתה חריגה. במקומות אחרים, בהם מצויים פעילי דאעש, הנראות הפומבית שלהם אינה חורגת מחלוקת עלוני ההסברה בצידי הדרכים.

חלוקת עלוני הסברה מצד פעילי דאעש במחוז עדן-אבין (דיילי מושן, 2 באוקטובר 2015).

10. בשלב זה עיקר פעילות דאעש במחוזות מתבטאת בתחום הצבאי. עד כה אין עדויות לכך שהמחוזות השונים של דאעש בתימן מקבלים על עצמם פעולות של משילות, בניגוד למחוזות בסוריה ובלבנון ובניגוד להתנהלות אלקאעדה בחצי-האי הערב. הדבר יכול לרמז כי **התנאים טרם הבשילו** לכך וכי לארגון עדיין אין "מסה קריטית" של פעילים ותומכים המסוגלים לבצע זאת. עם זאת, ייתכן שהארגון מעדיף לעת עתה, מסיבות טקטיות, שלא לקיים פעולות בתחום המשילות, כדי שלא "למשוך אש" נגדו.³

11. החוקר אהרון זלין מציין כי העדר המשילות של דאעש בתימן נובע מכך שבתימן טרם עלה בידי הארגון להשתלט על אזור מסוים, וזאת משום שלטענתו אין לשלוחה בתימן את העוצמה הצבאית הנדרשת והסיוע החומרי הדרוש להשתלטות על טריטוריה. לכן, פעילות דאעש בתימן מתבטאת בניסיון לפעול עפ"י **מתווה מקדים, שיוביל אותו בסופו של דבר להשתלטות על טריטוריה**. המתווה הזה כולל, לטענת זלין, הכשרה של תאים רדומים ובחינת טריטוריות מתאימות תוך כדי הפצת תעמולה של הארגון. לדברי זלין יצירת משילות בתימן תהיה משימה מורכבת עבור הארגון, בשל היריבות עם ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב, שהינו חזק ובעל השפעה רב יותר מדאעש במדינה.⁴

³ Kathrine Zimmerman, Exploring ISIS In Yemen. AEI (American Enterprise Institute)/CRITICALTHREATS, 24 JULY 2015. ראו גם Joshua Koontz, Desknote: The Growing Threat of ISIS in Yemen. AEI (American Enterprise I

) Critical Threats, 6 May 2015.

⁴ Aaron Y. Zelin, "The Islamic State's Territorial Methodology". The Washington for Near East Policy, Research Notes, No. 29, January 2016 pp. 1-23 .

פרק ב': אידיאולוגיה ואסטרטגיה

מאפיינים כלליים

1. דאעש הינו ארגון אסלאמי סלפי-ג'האדיסטי, השואף להחזיר את ימי הזוהר של האסלאם הקדום באמצעות ג'האד (מלחמת קודש). הג'האד מופנה כלפי "הכופרים" מחוץ וכלפי מוסלמים מבית, שאינם מקבלים את פרשנותו המחמירה של הארגון להלכה האסלאמית. האידיאולוגיה הסלפית ג'האדיסטית של שלוחת דאעש בתימן אינה שונה ביסודה מזו של השלוחות האחרות, **אולם יש לה דגשים משלה.**

2. התבססותה של דאעש בתימן התאפשרה בראש ובראשונה **בשל השסע הדתי בין הסונים לבין השיעים-זיידים, שהועמק בעקבות המרידה החות'ית.** על רקע זה מנסה דאעש לנצל תחושות התמרמרות כלפי המורדים הח'ותים, השיעים-זיידים, אשר במהלך המרידה השתלטו על אזורים בהם מתגוררת אוכלוסייה סונית. אויב מרכזי נוסף של שלוחת דאעש בתימן הינו **השלטון המרכזי, החילוני במהותו,** הנתפס בעיניהם כמי שנטש את דת האסלאם (מרתד) מאחר והוא משתף פעולה עם סעודיה והמערב (בעיקר ארה"ב).

3. בשל התחרות העזה בין דאעש לבין ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב מנסה דאעש להציג עצמו כמי שדבק יותר בעקרונות האסלאם הסלפי-ג'האדי. זאת, בין השאר, באמצעות הצגת שלוחת אלקאעדה כארגון שאינו מסוגל לממש יעדים ג'האדיים גם באותם אזורים, שבהם קיימים תנאים אידאליים לכך. אולם ההתנצחות ביניהם אינה על האידיאולוגיה הסלפית-ג'האדיסטית, המשותפת לשניהם, אלא על הדרך כיצד יש ליישם אותה במציאות התימנית. כמו בעיראק ובסוריה, כך גם בתימן **מתנהל דאעש בדרך נוקשה הרבה יותר מאשר שלוחת אלקאעדה, בעיקר בכל הנוגע ליחסה כלפי האוכלוסייה השיעית.**

האסטרטגיה האנטי-שיעית של שלוחת דאעש בתימן

4. דאעש הטיל את האשמה להצלחות המורדים החות'ים, במיוחד בצנעאל', על שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב. דאעש הבטיח שכאשר יצליח להתפשט ולהתחזק בתימן הוא יתקן את השגיאות שעשה אלקאעדה ויבלום את התפשטות החות'ים. האיבה העמוקה לשיעים, והאסטרטגיה של פגיעה באוכלוסייה השיעית, הינה להערכתנו מורשתו של אבו מצעב אלזרקאוי, "האב המייסד" של דאעש, מתקופת הלחימה בארה"ב ומדינות הקואליציה בעיראק. השיעים תוארו בזמנו ע"י אלזרקאוי בדברי בלע חריגים ("חלאת המין האנושי", "רעל קטלני" ועוד). השנאה כלפי השיעים תורגמה ע"י הג'האדיסטים, תחת פיקודו של אלזרקאוי, לפיגועי הרג קטלנים נגד האוכלוסייה השיעית, במגמה לעורר מלחמה עדתית בעיראק, שתערער את הסדר הציבורי, ותמנע הקמת משטר בעל אופי שיעי בחסות אמריקאית.

5. האסטרטגיה האנטי-שיעית של אלזרקאוי עוררה בזמנו ביקורת חריפה מצידם של מנהיגי אלקאעדה, אוסאמה בן לאדן ואימן אלט'ואהרי. זאת בשל החשש, כי הרג ללא אבחנה של אזרחים מוסלמים עלול לפגוע בתמיכה הציבורית באלקאעדה בעיראק ובאזור כולו. אולם, בניגוד להנחיותיהם, סרב אלזרקאוי

להפסיק את התקפותיו על השיעים ויחסיו עם הנהגת אלקאעדה הידרדרו.⁵ חילוקי הדעות עם הנהגת אלקאעדה בעניין היחס לאוכלוסייה השיעית צפו ועלו על פני השטח גם בזירה התימנית. שלוחת דאעש בתימן רוחשת איבה עמוקה לשיעים בכלל, ולמורדים החות'ים בפרט, שבאה לידי ביטוי בהוצאה אכזרית להורג של שבויים חות'ים. שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב, לעומת זאת, מגלה יחס מתון יותר כלפי השיעים בהסתמך על מסמך שהופץ ע"י אימן אלט'ואהרי מנהיג אלקאעדה ב-2013. במסמך זה הנחה אלט'ואהרי ארגונים המזוהים עם אלקאעדה להימנע מלהילחם בשיעים, אלא אם השיעים תוקפים תחילה.⁶

סרטוני הסתה נגד המורדים החות'ים

6. השנאה לחות'ים באה לידי ביטוי בסרטון שפורסם ע"י מחוז צנעא' של דאעש, ב-25 באפריל 2015. בסרטון נראה מפקד קבוצה של פעילי דאעש בתימן, שהביע נאמנות למנהיג דאעש אבו בכר אלבע'דאדי, פונה לחות'ים ואומר: "אל החות'ים הסרבנים (במקור רואפצ', קרי: הסרבנים. כינוי גנאי לשיעים בפי הסונים). הגענו לתימן כדי לטבוח בכם. אנשינו צמאים לדמכם כדי לנקום את כבוד הסונים ולשחרר את האדמות שכבשתם [הדברים נאמרו על רקע כיבוש צנעא' ע"י החות'ים]". פעיל נוסף ציין בסרטון, כי פעילי דאעש יתקפו את החות'ים ויבתרו את גופם באמצעות חגורות נפץ ומכוניות תופת (archive.org, 25 באפריל 2015).

פעילי דאעש ובמרכזם המפקד, הפונה לחות'ים ואומר: "...אנשינו צמאים לדמכם כדי לנקום את כבוד הסונים ולשחרר את האדמות שכבשתם" (archive.org, 25 באפריל 2015).

7. בסרטון אחר, שפרסם מחוז עדן-אבין של דאעש (9 בינואר 2016), הוצגו החות'ים כשלוחה של איראן, המשרתים את סדר היום האיראני-שיעי האנטי-סוני. הסרטון כלל הוצאה אכזרית להורג של פעילים חות'ים, והושמעה בו גם ביקורת קשה על "משטרי העריצות הערביים" (קרי, סעודיה

⁵ פרוט ראו מחקר של מרכז המידע למודיעין ולטרור: "דאעש, דיוקנו של ארגון טרור", 27 בנובמבר 2014.

⁶ Daveed Gartestein-Ross, Nathaniel Barr, Bridget Moreng, The Islamic State's Global Propaganda Strategy. International Center for Counter-Terrorism (ICCT), The Hague, March 2016.

גם בסוריה ובעיראק יחסו של דאעש כלפי השיעים, העולים ומיעוטים אתניים/דתיים אחרים נוקשה ואכזרי הרבה יותר מאשר של שלוחת אלקאעדה בסוריה (חזית פתח אלשאם).

והמשטרים הערביים הפרו-מערביים), המשרתים את "הצלבנים והיהודים" (קרי, את המערב והיהודים), המכונים "אויבי אללה" (vimeo.com, 9 בינואר 2016).

העוינות והתחרות בין שלוחת דאעש בתימן לבין ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב

8. שלוחת דאעש בתימן הוקמה על בסיס פעילי ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב, שערקו ממנו ונשבעו אמונים לאבו בכר אלבגדאדי. נראה לנו, כי "הגרעין הקשה" של פעילי דאעש בתימן מתבסס על פעילי שלוחת דאעש בתימן וארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב, שהינו הארגון הג'האדיסטי החזק יותר והמבוסס יותר. שני הארגונים חולקים אידיאולוגיה סלפית-ג'האדיסטית, אולם כמו בזירות אחרות כך גם בתימן מתקיימת בין השתיים תחרות עזה ועוינות עמוקה. תחרות זאת מוצאת ביטוי במאבק בתחום התעמולתי ובעידוד עריקות של פעילי אלקאעדה בחצי-האי ערב לשורות דאעש.

9. בשל התחרות העזה בין דאעש לבין ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב מנסה דאעש להציג עצמו כמי שדבק יותר בעקרונות האסלאם הסלפי-ג'האדי. זאת בין השאר ע"י הצגת שלוחת אלקאעדה כארגון שאינו מסוגל לממש יעדים ג'האדיים גם באותם אזורים, שבהם קיימים תנאים אידאליים לכך. אולם ההתנצחות ביניהם אינה על האידיאולוגיה הסלפית-ג'האדיסטית, המשותפת לשניהם, אלא על הדרך כיצד יש ליישם אותה במציאות התימנית. כמו בעיראק ובסוריה כך גם בתימן מתנהל דאעש בדרך נוקשה ודוגמטית הרבה יותר מאשר שלוחת אלקאעדה בעיקר בכל הנוגע ליחס כלפי האוכלוסייה השעית.

10. בתעמולה של דאעש הואשם ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב בשאננות שאיפשרה למורדים החות'ים לעלות לשלטון. כמה פרשנים המזוהים עם דאעש האשימו את ארגון אלקאעדה ב"נפילת תימן"⁷. הפעילות הצבאית הנמרצת של שלוחת דאעש בתימן נגד המורדים החות'ים מעניקה יתר תוקף לקמפיין התעמולתי של דאעש בסוגיה זאת ומאפשרת לו להציג עצמו כמי ש"מתקן" את התנהלות אלקאעדה בכך שהוא זה אשר פועל נגד איום החות'ים⁸.

⁷ Daveed Gartestein-Ross, Nethaniel Barr, Bridget Moreng, The Islamic State's Global Propaganda Strategy. International Center for Counter-Terrorism (ICCT), The Hague, March 2016.

⁸ Ibid.

פרק ג': המבנה וכוח האדם של שלוחת דאעש בתימן

ההנהגה

1. להערכתנו קיימת הנהגה מרכזית של שלוחת דאעש בתימן המכוונית את פעילות המחוזות השונים. בראש השלוחה עומד מושל (ואלי) הממונה ע"י מנהיג דאעש אבו בכר אלבע'דאדי. נראה כי הקשר בין הנהגת דאעש בעיראק ובסוריה לבין השלוחה התימנית רופף למדי. להערכתנו תורמים לכך ריחוקה של תימן מאזורי הליבה של המדינה האסלאמית בעיראק ובסוריה, והעובדה, שמרבית פעילי דאעש בתימן הינם תימנים, המייצגים אינטרסים לוקאליים, שלא תמיד זוכים לקשב בקרב הנהגת דאעש בעיראק ובסוריה.

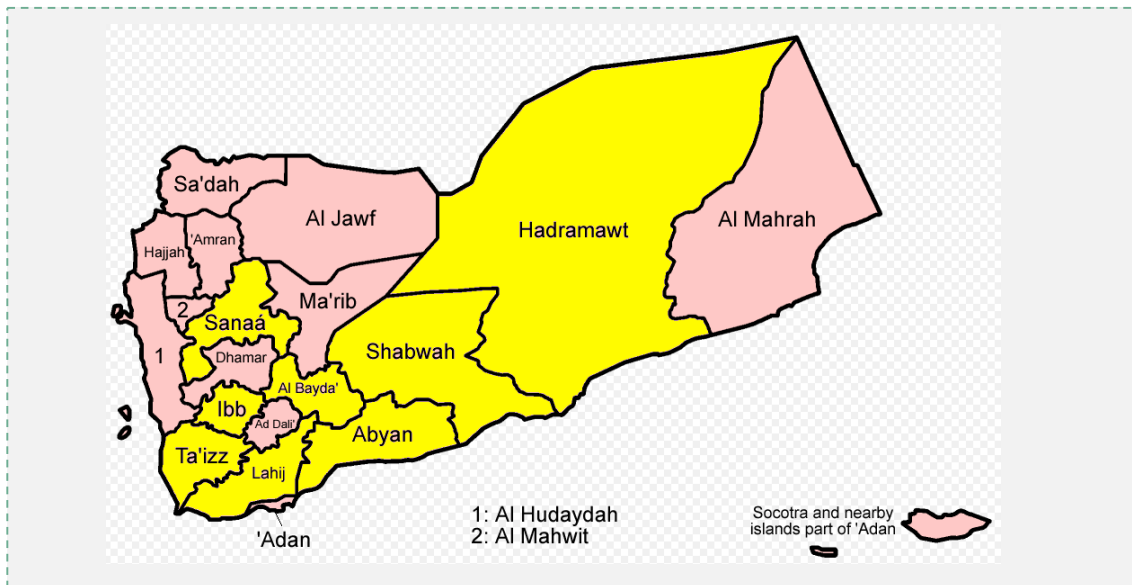
2. החוקר אימן ג'ואד אלתמימי פרסם מאמר המתבסס על מסמכים הנחשבים אותנטיים של פעילים בשלוחת דאעש בתימן. המאמר עוסק בחילופי דברים בין פעילים מהשלוחה בתימן לבין הנהגת דאעש בתקופה שבין דצמבר 2015 ועד פברואר 2016. מחילופי הדברים עולה, כי בקרב פעילי דאעש בתימן (לרבות בכירים) התגלעה מחלוקת סביב מינויו של מושל תימן, שמונה ע"י אלבע'דאדי. פעילי דאעש בתימן סרבו לשתף פעולה עם אותו מושל (ששמו אינו מוזכר) בטענה שהפר את ההלכה האסלאמית (השריעה). על-פי המסמכים, הנהגת דאעש לא קיבלה את טענתם וסילקה אותם משורותיה⁹. להערכתנו, יתכן כי הרקע לסכסוך היה התנגדות הפעילים המקומיים לניסיון הנהגת דאעש למנות פעיל זר לפיקוד על השלוחה בתימן.

הפעילים

3. "הגרעין הקשה" של מייסדי השלוחה בתימן היו פעילים ג'האדיסטים משלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב, אשר "החליפו צד" ועברו לשורות הארגון הג'האדיסטי היריב. פעילים אלו סייעו בגיוס תושבים לשורות שלוחת דאעש. כיום מונה להערכתנו שלוחת דאעש בתימן כמה מאות פעילים. כמו כן עומדים לרשות דאעש סייענים מקרב האוכלוסייה המקומית, בעיקר במחוזות, שבהם רוב סוני ברור (כגון שבוה, אלביצ'א, לחג', תעיז). כמו כן נהנה דאעש מתמיכת האוכלוסייה באזורים סונים, שתושביהם סבלו מנחת זרועם של המורדים החות'ים ובעלי בריתם.

4. ממכלול המידע שבידינו עולה, כי מרבית פעילי דאעש בתימן הינם תימנים (בניגוד למשקלם הרב של פעילים זרים במדינות כמו סוריה, עיראק ולוב). שמות המחבלים שנהרגו במהלך הפעילות הצבאים, המופיעים בפרסומי הארגון, מעידים על מוצאם המקומי, למשל: אלעדני (תושב עדן), אלצנעא'ני (תושב צנעא') וכדומה. הדבר נובע להערכתנו מריחוקה של תימן ממדינות הליבה של דאעש ומהתנאים הקשים השוררים בה, שאינם גורמים לה להיות אטרקטיבית עבור פעילים זרים. עם זאת פועלים בקרב דאעש בתימן גם פעילים זרים, בעיקר ממוצא סעודי.

⁹ Aymenn Jawad al-Tamimi, Dissent in the Islamic State's Yemen Affiliates: Documents, Translation & Analysis.29 February 2016:

המחוזות בתימן שבהם פועל דאעש (מסומנים בצהוב) (ויקימדיה, 17 באוגוסט 2016).

8. בראש כל מחוז עומד ככל הנראה מפקד המכונה "אמיר" ותחתיו פועל סגן. שניהם מנהלים את המבצעים הצבאיים של דאעש ותחתם מצויה שרשרת פיקוד היררכית בעלת אופי צבאי. מהאופי הצבאי גרידא של המחוזות ניתן ללמוד, כי בשלב זה אין לדאעש בתימן אזורי שליטה טריטוריאליים נרחבים המנוהלים ע"י פונקציות ממשליות- אזרחיות, כפי שיש לו בעיראק ובסוריה¹⁰ (ובעבר גם בלוב).

תנועת כלי רכב של דאעש באין מפריע באזור החוף, ככל הנראה באזור עדן (דיילי מושן, 21 בפברואר 2016).

9. במסמכים שמהימנותם גבוהה למדי, המיוחסים לשלוחת דאעש בתימן, עולה כי קיימות ועדות פונקציונאליות שונות הפועלות במחוזות השונים. כך למשל, פועלות ועדת שריעה, ועדות הטפה, וועדות ביטחון מחוזיות. כמו-כן, סביר להניח שיש ועדה צבאית וכן ועדה ביטחונית (שככל הנראה

¹⁰ Katherine Zimmerman, Exploring ISIS in Yemen. AEI (African Enterprise Institute Critical Threats, 24 July 2015

מפקחת על ביטחון-פנים), מאחר שבמסמכים מופיעים פונקציונרים תחת הכותרת **אחראי לפעילות הצבאית וכן ממונה ביטחוני**¹¹.

דמויות בולטות בהנהגת דאעש בתימן

10. שלוחת דאעש בתימן הוקמה ע"י שני פעילים סלפים-ג'האדיסטים: **מאמון בן עבד אלחמיד חאתם ועבד אלמג'יד אלהתארי** (פרטים עליהם הופיעו בפרק הקודם). שניהם היו אנשי דת, אשר עסקו בעיקר בפן האסלאמי ההילכתי, אך לא מילאו תפקידי פיקוד צבאיים בשטח. להלן כמה פעילים ג'האדיסטים בולטים, שניהלו את הפעילות הצבאית של דאעש בשטח במחוזות השונים בשנים 2015-2016, ומצאו מותם במהלך הלחימה.

ג'לאל בלעידי אלמרקשי

11. **ג'לאל בלעידי אלמרקשי**, שכינויו **חמזה אלזנג'בארי** (קרי, מהעיר אלזנג'באר, שממזרח לעדן), היה דמות בולטת שפעלה בשורות שלוחת דאעש בתימן (עד להריגתו בסיכול ממוקד מהאוויר ע"י כלי טיס לא מאויש אמריקאי). קודם להצטרפותו לדאעש הוא היה פעיל בכיר בשלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב. במרץ 2015 נשבע אמונים למנהיג דאעש אבו בכר אלבע'דאדי (אלבואבה, 4 בפברואר 2016). הצטרפותו של בלעידי לדאעש ארעה על רקע פיצול בשורות ארגון אנצאר אלשריעה, ארגון ג'האדיסטי המזוהה עם ארגון אלקאעדה, שאליו השתייך כנראה ג'לאל בלעידי.

ג'לאל בלעידי אלמרקשי (moheet.com).

12. **ג'לאל בלעידי** השתייך לשבטי אלמרקשה במחוז אבין, שבדרום תימן. בצעירותו הוא היה להוט אחר כדורגל. כאשר הגיע לגיל התיכון התחזקה אמונתו הדתית והוא שקד על שינון הקוראן, השתתף בדיונים דתיים וביצע את חובות האסלאם. משהתבגר הפך לשמש אמאם של אחד המסגדים החדשים שנבנו בעיר זנג'באר, שבמחוז אבין. עם חדירת קבוצות ג'האדיסטיות שהשתייכו לאנצאר אלשריעה למחוז אבין הוא הצטרף לדאעש ומונה כאמיר מחוז אבין. בהמשך התמנה בלעידי כמושל האמירות

¹¹ Dr Helene Lavoix, Understanding the Islamic State's System - Wilayat and Wali in Yemen. Red (Team) Analysis, 24 February 2016.

האסלאמית של אבין. בלעידי שימש בתפקידו זה בהמשך שנה עד שנאלץ להימלט מהאזור בשל מבצע טיהור שלצבא תימן, שנערך באזור הפעילות שלו. מאז נדד בין המחוזות שבוה, אלביצ'א'א וחצ'רמות (אבאביל אלבואבה, 5 בפברואר 2015).

13. במרץ 2015 הוא נשבע אמונים לדאעש בעקבות סכסוך עם אנצאר אלשריעה בעת ששהה במחוז חצ'רמות. נראה, כי לאחר שבועת האמונים שלו לאלבע'דאדי הפך בלעידי לדמות הדומיננטית של דאעש בתימן. אולם שלוחת דאעש בתימן ספגה מהלומה כאשר ב-4 בפברואר 2016 נהרג בלעידי בתקיפת כלי טיס לא מאויש אמריקאי במחוז אבין. מותו החליש את שלוחת דאעש, שבאותה עת הייתה שרויה בתחרות קשה עם ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב על ההשפעה בתימן (בואבת אלחרכאת אלאסלאמיה, 4 בפברואר 2016).

אבו איוב אלנצארי

14. אבו איוב אלנצארי התמנה לעמוד בראש מחוז עדן של שלוחת דאעש בתימן בסוף 2015. פרסומים של דאעש ברשתות החברתיות אישרו, ש"אבו איוב הינו אחד הלוחמים שחדרו לעיר [עדן] כדי להקים בה מחוז של דאעש". נראה כי בהמשך עלה מעמדו ובכמה דיווחים (לאחר מותו) הוא הוגדר כמנהיג דאעש בתימן. בסוף מרץ 2016 נהרג אבו איוב אלנצארי בעיר התימנית ד'באב, שבמחוז תעיז, בדרום מערב תימן. יחד עימו נהרג אבו המה, השופט השרעי של שלוחת דאעש בתימן. המורדים החות'ים וכוחותיו של עלי עבדאללה צאלח (נשיא תימן לשעבר) טענו כי כוחותיהם הצליחו להרוג את השניים בירי ארטילרי.

עלי עבד אלקיב כנדש

15. ב-5 ביולי 2016 מסר מקור צבאי תימני, כי כוחות צבא תימן הצליחו לחסל את מפקד (אמיר) דאעש בעדן. נמסר כי המפקד שחוסל הינו עלי עבד אלקיב כנדש (עלוה), המכונה עבאס אללח'גי. עלי עבד אלקיב כנדש הצטרף לשלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב יחד עם פעילים נוספים ממחוז לחג'. הוא התאמן במחנות של אלקאעדה באבין, שבוה וחצ'רמות, והתמחה בהכנת חומרי נפץ. הוא תכנן פיגועים רבים ואף השתתף בהם, בין השאר, במחוזות עדן, לחג', אבין ושבואה. בפיגועים ההלו נהרגו אנשי ביטחון תימנים רבים. בסוף שנת 2014 הודיע כנדש על הצטרפותו למדינה האסלאמית והוא מונה למפקד הראשון של דאעש בעדן ובלחג'. בהמשך הוא מונה למפקד דאעש בעדן. כוחות צבא תימן הצליחו להרוג אותו יחד עם כמה מפקדים נוספים בכניסה לעיר אלחוטא, בירת מחוז לחג' (סוכנות הידיעות התימנית סבא, 5 ביולי 2016).

עלי עבד אלרקיב כנדש (סוכנות הידיעות התימנית סבא, 5 ביולי 2016).

פרק ד': פעולות הגרילה והטרור של שלוחת דאעש בתימן

יעדי הפעילות הצבאית

1. שלוחת דאעש בתימן ביצעה עד כה עשרות פעולות טרור וגרילה, שכוונו נגד שורה רחבה של אויבים מבית: המורדים-החות'ים; האוכלוסייה השיעית-זידים, המשרתת לטענת הארגון את המורדים; הממשל התימני בראשות הנשיא האדי; נאמניו של הנשיא הקודם צאלח, המשתף פעולה עם המורדים החות'ים. בנוסף לכך מכוונת הפעילות הצבאית של דאעש נגד גורמים זרים, המשתפים פעולה עם ממשלתו של האדי במסגרת הקואליציה הערבית ובמרכזם גורמי ממשל וביטחון סעודים וגורמי ביטחון מהאמירויות הערביות.

מאפייני הפעילות הצבאית

2. אינפוגרף, שפרסמה סוכנות אעמאק של דאעש (15 בפברואר 2016), שופך אור על היקפה ומהותה של הפעילות הצבאית של שלוחת דאעש בתימן. להלן פרוט:

א. היקף הפעולות הצבאיות וסוגיהם: דאעש ביצע 25 פעולות תוך פחות משנה במתוים הבאים:

(1) שבעה פיגועי התאבדות באמצעות חגורות נפץ.

(2) חמישה פיגועי התאבדות באמצעות מכוניות תופת.

(3) שישה פיצוצים של מכוניות תופת חונות.

(4) שתי התקפות (נגד כוחות צבא).

5) פעולת הסתערות אחת משולבת עם פעולות התאבדות (הפעלת חגורת נפץ במהלך ההסתערות).

6) הפלת מטוס.

7) לא נמסר המתווה של שלוש פעולות נוספות.

ב. התפלגות טריטוריאלית:

1) 14 פעולות בוצעו במחוז צנעאא'.

2) שבע פעולות בעיר עדן.

3) ארבע פעולות במחוז חצ'רמות.

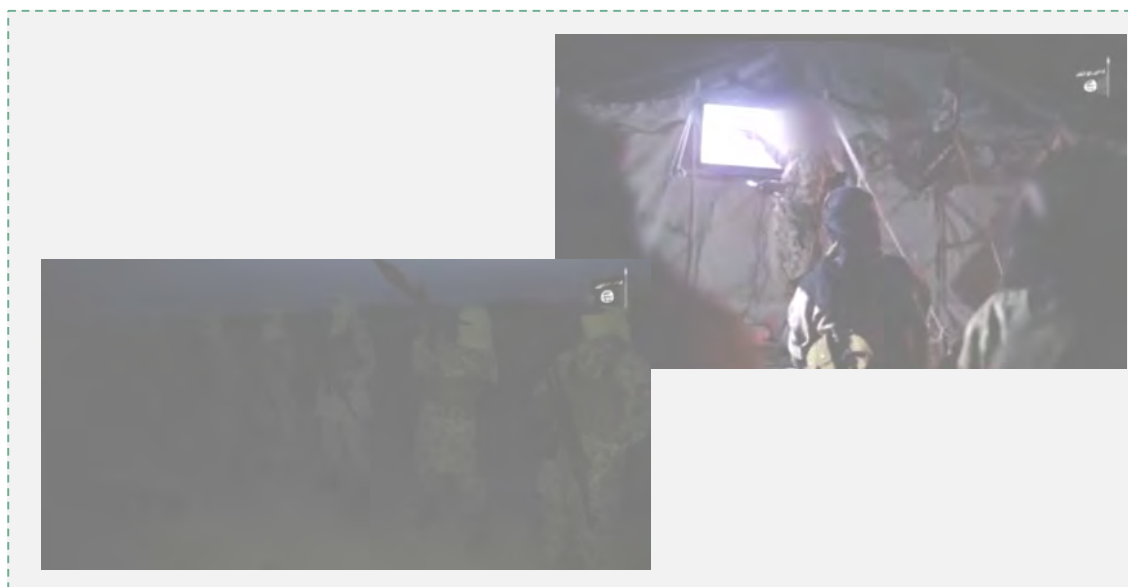
האינפוגרף שפורסם מטעם דאעש על פעילותו המבצעית בתימן (אעמאק, 15 בפברואר 2016).

המוקדים בהן מתבצעות פעולות הגרילה והטרור

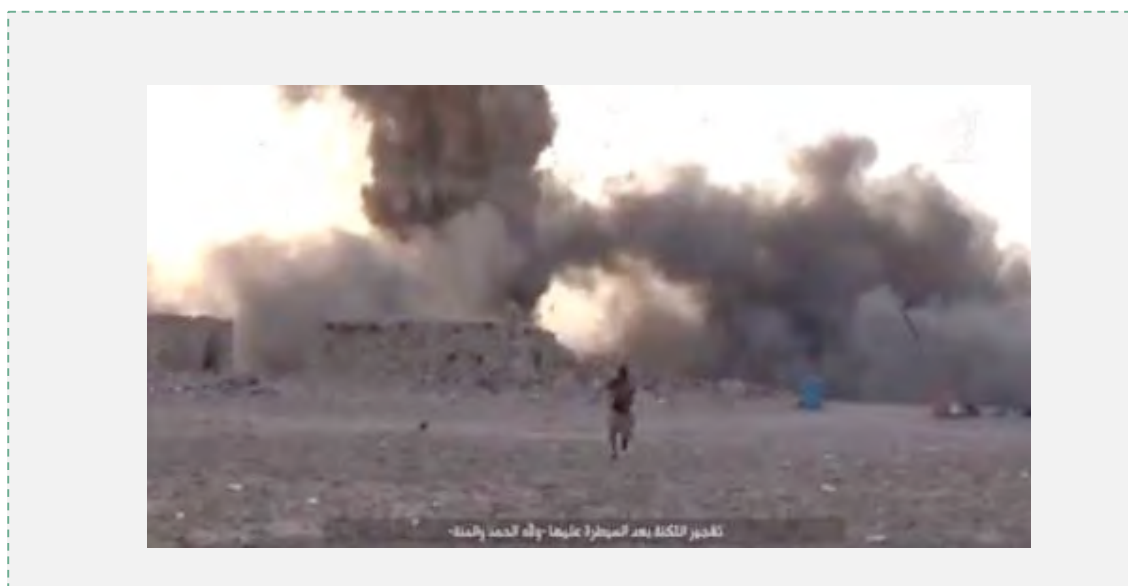
3. פעולות הגרילה והטרור של דאעש מתמקדות בשלושה מחוזות: צנעאא', עדן וחצ'רמות. במחוזות האחרים הפעילות הייתה ועודנה מצומצמת. בעת פרסום האינפוגרף אכן הייתה הבירה צנעאא' מוקד הפעולות הצבאיות, שביצע דאעש. מאז, במהלך 2016, הועתק מרכז הכובד של פעילות דאעש אל העיר עדן, מרכז השלטון הזמני של ממשלת הנשיא האדי.

4. יעדי הפיגועים עברו שינוי מעת לעת: עד אוקטובר 2015 מרבית ההתקפות כווננו נגד קהל מתפללים במסגדים שיעים, חלקן בוצעו בחודש רמ'צ'אן (יוני-יולי 2015). מאז אוקטובר 2015 התמקדו התקיפות בתימן נגד מוסדות ממשלתיים ובאופן הולך וגובר נגד יעדים צבאיים. בלטה במיוחד הפעילות הצבאית של דאעש נגד בסיסי צבא תימן שבמחוז חצ'רמות. דוגמא לכך ניתן למצוא בסרטון, שפרסם

מחוז חצ'רמות של דאעש, המתעד תקיפה נגד מחנה של צבא תימן (חק, 3 בפברואר 2016). להלן כמה תמונות מהסרטון:

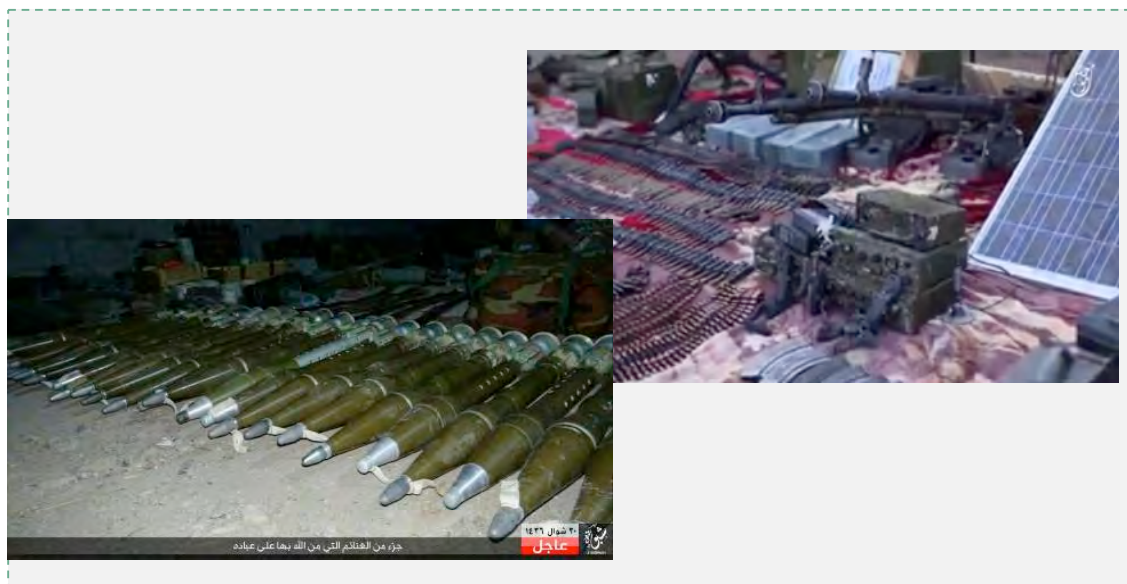
מימין: תדרוך לפני היציאה למשימה. משמאל: הכנות ליציאה (חק, 3 בפברואר 2016).

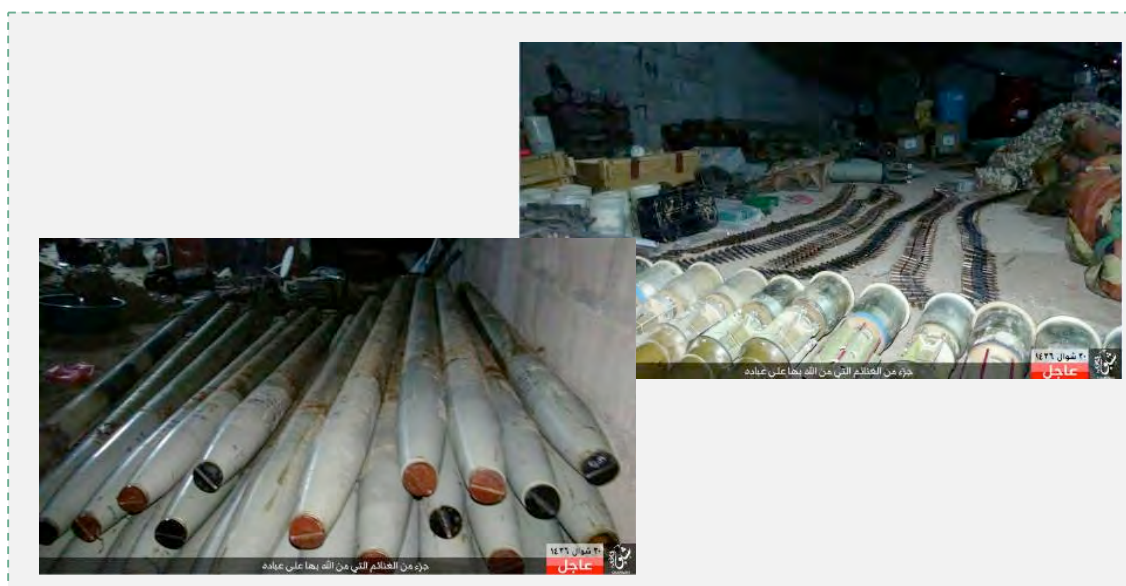
פיצוץ בסיס של צבא תימן (חק, 3 בפברואר 2016).

מקורות הנשק

5. נראה כי מקור הנשק העיקרי של שלוחת דאעש בתימן הינו **שלל שנלקח מצבא תימן**. בסרטים שפרסמו מחוזות חצ'רמות ושבוה (3 בפברואר 2016) מתועדת השתלטות על אמצעי לחימה בבסיס צבא תימן במחוז חצ'רמות.

מימין: אמצעי לחימה, שנתפסו ע"י פעילי דאעש בחצ'רמות (חק, 3 בפברואר 2016). משמאל: אמצעי לחימה שנתפסו ע"י פעילי דאעש במחוז שבוה (www.muslim.org, 16 באוגוסט 2015).

אמצעי לחימה שנתפסו ע"י פעילי דאעש במחוז שבוה (www.muslim.org, 16 באוגוסט 2015).

6. האם נשק אמריקאי ש"נעלם" בתימן הגיע גם לדאעש? עפ"י המדווח בווישינגטון פוסט מה-27 במרץ 2015, משרד ההגנה האמריקאי הודה כי ארה"ב "איבדה" בתימן אמצעי לחימה בשווי חצי מיליארד דולר. העיתון דיווח, כי ארה"ב העניקה לממשל התימני כלי נשק רבים אך לא ידוע מי עושה בהם שימוש. כמו כן, נטען בכתבה, שבכירים אמריקאים הודו שהם חוששים שחלק ניכר מהנשק נמצא בשימוש החות'ים ואולי הגיע לקבוצות מורדים של אלקאעדה (ווישינגטון פוסט, 27 במרץ 2015). ניתן להעריך, כי לפחות חלק מאמצעי לחימה שנלקחו ע"י פעילי דאעש מידי צבא תימן מקורם בארה"ב.

אימונים

כללי

7. לשלוחת אלקאעדה בתימן **מספר מחנות אימונים במחוזות השונים**, שבהם עוברים הפעילים הכשרות במגוון נושאים צבאיים. המחנות המרכזיים הם:

א. מחנה האימונים על שם שיח' אנס אלנשוואן בחצ'רמות.

ב. מחנה האימונים אלשיח'ין (שני השיח'ים) בעדן.

ג. מחנה אימונים בלחג'.

8. במחנות האימונים מכשיר דאעש את פעילו במגוון מקצועות צבאיים: שימוש בכלי נשק שונים, תנועה בשטח מדברי ברכבי שטח, הסתערות על עמדות של צבא תימן, כושר גופני, הגנה עצמית ופיצוץ מכוניות תופת.

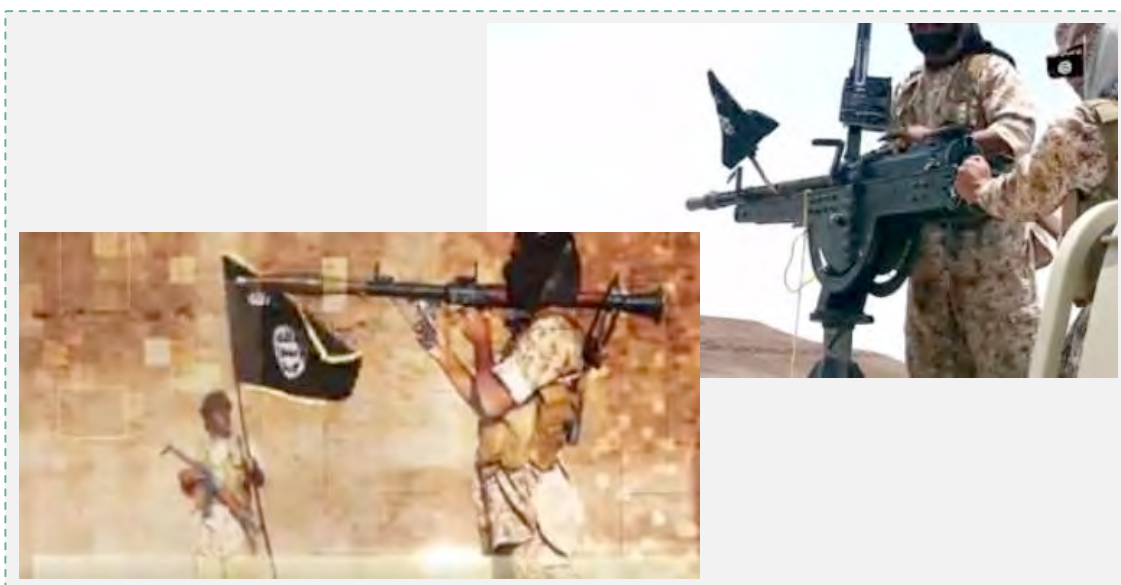
מחנה האימונים על-שם שיח' אנס אלנשוואן¹²

9. זהו **מחנה אימונים הנמצא במחוז חצ'רמות**, אחד המחוזות החשובים של שלוחת דאעש בתימן. ב-3 בפברואר 2016 פרסם דאעש סרטון שכותרתו "דוחי העול 2", שבו הוצגו היכולות המבצעיות של בוגרי קורס במחנה על שם שיח' אנס אלנשוואן. הסרטון צולם בשטח מדברי. בוגרי הקורס הופיעו כשהם חמושים ורעולי פנים וביצעו אימוני כושר גופני, תרגילי הגנה עצמית, ירי מנשק קל (קלצ'ניקוב, מטולי אר-פי-ג'), הסתערות ותנועה בשטח מדברי על גבי כלי רכב שטח (חק, 3 בפברואר 2016).

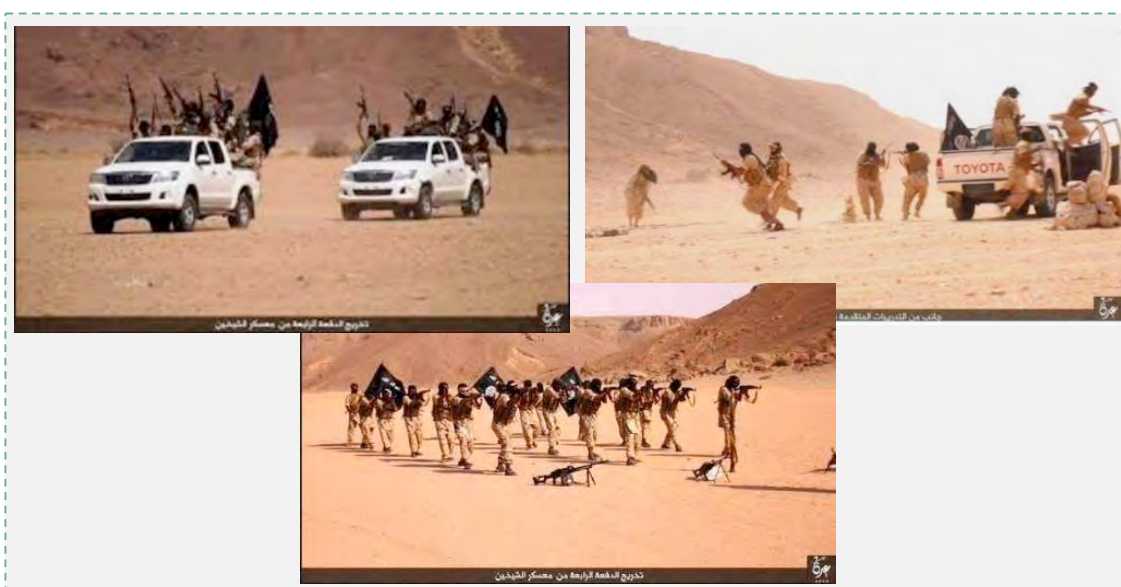

תצוגה של סיום קורס במחנה האימונים על שם שיח' אנס אלנשוואן (חק, 3 בפברואר 2016).

¹² שיח' אנס אלנשוואן היה סעודי, פעיל בכיר אלקאעדה, אשר הגיע לסוריה והצטרף לדאעש. הוא שימש כשופט شرעי (קאצ'י) והיה אחד מההוגים האידיאולוגיים של הארגון. אלנשוואן נהרג במאי 2015 בלחימה נגד צבא סוריה באזור חמץ.

מימין: ירי במקלע כבד המותקן על גבי כלי רכב. משמאל: ירי ממטול אר-פי-גי' (חק, 3 בפברואר 2016).

למעלה: תנועה בכלי רכב שטח. למטה: תצוגת אמצעי לחימה ותרגילי סדר (חק, 31 יולי 2015).

מחנה אימונים במחוז לחג' (?)

10. ב-27 במאי 2016 נמסר, כי מטוסים של האמירויות, החברות בקואליציה שבהנהגת סעודיה, תקפו בטעות מחנה אימונים השייך לתנועה הבדלנית של דרום תימן. על פי כמה דיווחים התאמנו במחנה האימונים גם פעילי דאעש (27 במאי 2016, gulfeyes.net).

פרק ה': ניתוח המתווים השונים של פעולות הגרילה והטרור של שלוחת דאעש בתימן

כללי

1. שלוחת דאעש בתימן מבצעת פעילות גרילה וטרור אינטנסיבית במתווים שונים. פעילי דאעש עוברים הכשרה ייעודית לשם כך במחנות אימונים. התרשמותנו היא, **שהרמה המבצעית של הפעולות הייתה בכמה מהמקרים גבוהה**. המתווים הנפוצים של פעולות הגרילה והטרור של שלוחת דאעש בתימן הם:

א. **פיגועי התאבדות** (באמצעות פיצוץ חגורות נפץ או פיצוץ מכוניות תופת).

ב. **תקיפת מחנות ומתקנים** (לעיתים בשילוב עם פיגוע התאבדות).

ג. **הפעלת מטענים** נגד כלי רכב לאורך נתיבי תחבורה.

ד. **חיסולי אישים**, בעיקר בכירי ממשל תימניים.

ה. **פיצוץ מכוניות תופת** באמצעות מנגנון הפעלה מרחוק.

ו. **ירי פצצות מרגמה**.

ז. **חטיפת בני ערובה**.

2. להלן דוגמאות לכמה מהמתווים הללו.

פיגועי התאבדות

3. בדומה לסוריה ולעיראק, פיגועי ההתאבדות הינם **דפוס פעולה שכיח ביותר בקרב שלוחת דאעש בתימן**. הפיגועים הללו מתבצעים באמצעות פיצוץ חגורת נפץ או מכונית תופת ע"י מחבלים מתאבדים. התרשמותנו היא, **ששלוחת דאעש בתימן רכשה מיומנות רבה בביצוע דפוס זה של פיגועים, המבוסס על איסוף מודיעין מדויק, ושאין לה אין מחסור בפעילים (בעיקר מקומיים) המוכנים לבצע אותם**. ביטוי להתמקצעות שלוחת דאעש בתימן בפיגועי ההתאבדות ניתן למצוא בכמה **פיגועי התאבדות שבוצעו בו זמנית**, שגרמו למספר הרוגים גבוה ביותר בקרב אויבי דאעש למיניהם.

4. היעדים הנפוצים של פיגועי ההתאבדות:

א. מפקדות, מתקנים ומשרדים של הממשל התימני.

ב. מתפללים שיעים במסגדים.

ג. קציני צבא ואנשי ממשל המזוהים עם הממשל התימני.

ד. מחנות, מתקנים, עמדות ומחסומים של צבא תימן.

5. להלן כמה פיגועי התאבדות בולטים, שבוצעו ע"י שלוחת דאעש בתימן:

א. שלושה פיגועי התאבדות (על פי גרסא אחרת חמישה), שבוצעו בסמיכות זמנים נגד מתפללים שיעים-זידים במסגדים בצנעא' (20 במרץ 2015):

1) פיגועי התאבדות נגד מתפללים שיעים-זידים, היו הראשונים מסוגם, שיזמה שלוחת דאעש בתימן. הם בוצעו במהלך תפילות יום השישי כאשר המסגדים המו מאדם. בפיגועי ההתאבדות הללו, **הקטלניים ביותר בתולדות תימן, נהרגו 137 בני אדם וכ-400 נפצעו**. פיגוע התאבדות נוסף שאמור היה להתבצע בסמיכות זמנים בצעדה, שבצפון תימן (מעוז המורדים החות'ים) השתבש ולא יצא לפועל.

2) מחוז צנעא' של דאעש קיבל אחריות על ביצוע הפיגועים. בהודעה שפרסם נאמר כי הם בוצעו ע"י **חמישה פעילים**, שנכנסו **לשלושה מסגדים**, ופוצצו עצמם באמצעות חגורות נפץ. בהודעה הופנתה אזהרה לחות'ים בתימן, כי דאעש לא ישקוט עד אשר יעקור אותם מהשורש (חק, 20 במרץ 2015). מוצאם של מרבית מבצעי הפיגועים הללו היה ממחוז אב שבמרכז תימן (רויטרס, ופאק פרס, 20 במרץ 2015).

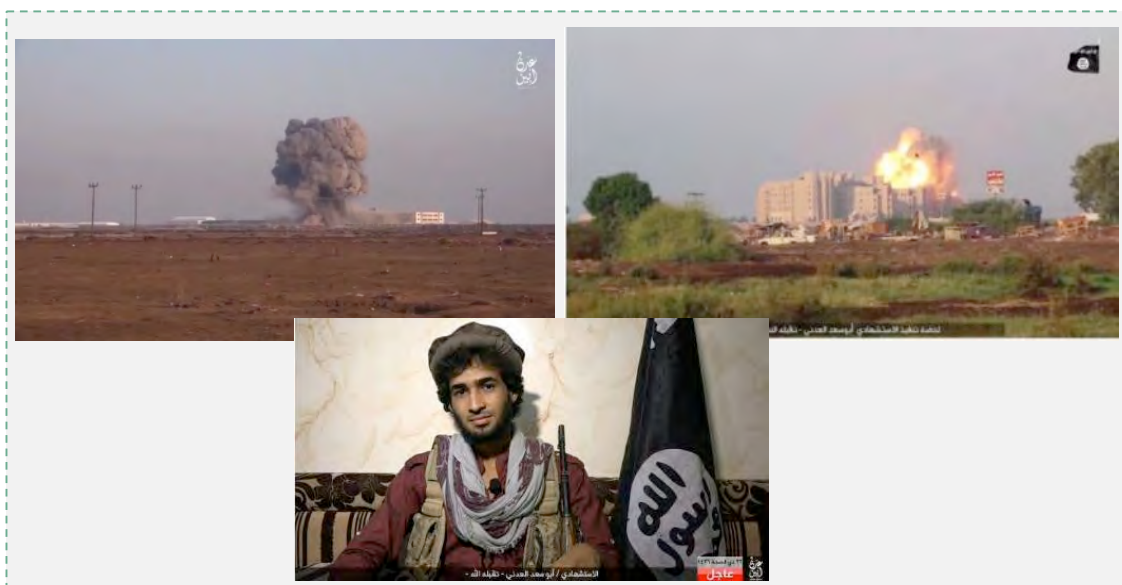
אחד המסגדים השיעיים בצנעא', ששימשו יעד לפיגועי התאבדות קטלניים (ופאק פרס, 20 במרץ 2015).

ב. ארבעה פיגועי התאבדות בעדן, שכוונו נגד המטה הזמני של ממשלת תימן ומפקדת כוחות הקואליציה הערבית, בהנהגת סעודיה (6 באוקטובר 2015):

1) הפיגועים הללו בוצעו ע"י **ארבעה מחבלים מתאבדים** שהפעילו מכוניות תופת. **שניים מהם בוצעו במלון אלקצר בעדן**, ששימש כמטה ממשלת תימן הזמנית. בפיגוע נהרגו 15 חיילים מסעודיה ומהאמירויות. לאחר מכן בוצעו שני פיגועים במפקדה המשותפת של תימן, סעודיה והאמירויות. דאעש טען כי עשרות אנשים נהרגו בפיגועים הללו.

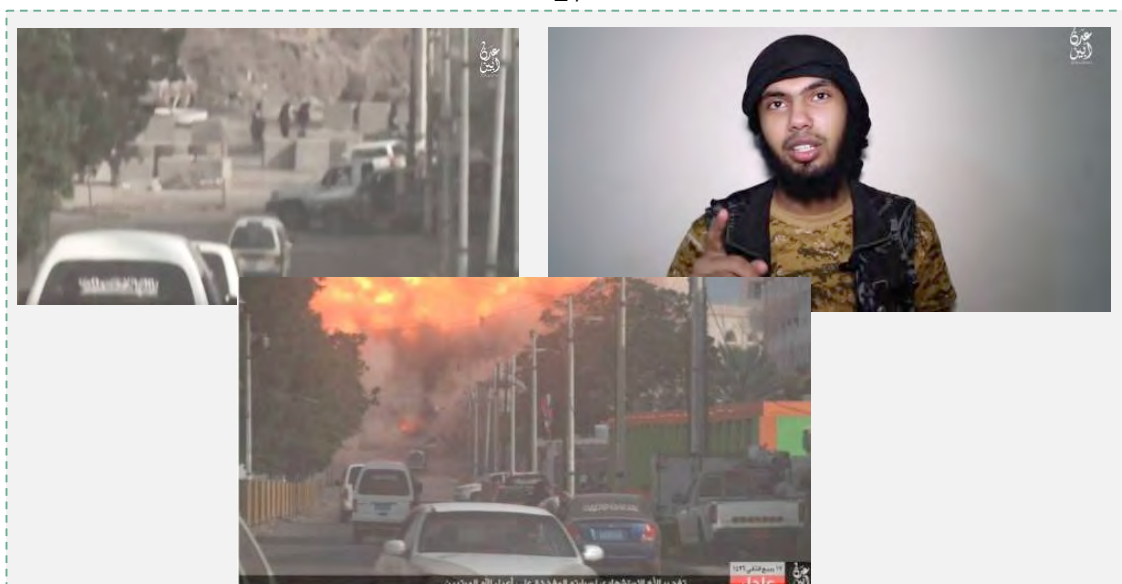
2) מחוז עדן-אבין של דאעש קיבל אחריות לביצוע ארבעת פיגועי ההתאבדות. על פי הודעתו הפיגוע הראשון במלון אלקצר בוצע ע"י שני מחבלים מתאבדים, שפוצצו משאית

תופת ושריונית ממולכדת. הפיגועים הנוספים בוצעו ע"י שני מחבלים מתאבדים נוספים, שהפעילו שתי שריוניות ממולכדות (אלחקיקה, 7 באוקטובר 2015; nimeo.com, 7 באוקטובר 2015; Nasser Arrabyee, 19 בפברואר 2016).

מימין: פיגוע ההתאבדות הראשון במטה הממשלה הזמנית של תימן במלון אלקצר. משמאל: פיגוע ההתאבדות במפקדת הקואליציה הערבית. למטה: המחבל המתאבד אבו סעד אלעדני, שהתפוצץ בפיגוע במפקדת הקואליציה הערבית (7 באוקטובר 2016, vimeo.com).

ג. פיגוע התאבדות בעדן, בשער ארמון הנשיאות של הנשיא האדי (28 בינואר 2016): הפיגוע בוצע באמצעות פיצוץ מכונית תופת בשער ארמון הנשיאות, בעיתוי בו אמור היה מושל מחוז עדן מטעם ממשלת תימן להגיע לפגישה עם הנשיא. המחבל המתאבד היה **הולנדי ממוצא, תימני שכיניו אבו חדי'פה ההולנדי**. עשרה שומרים של הארמון נהרגו בפיגוע וכעשרים נפצעו. מחוז עדן-אבין של דאעש בתימן קיבל אחריות לביצוע הפיגוע (www.muslim.org, 28 בינואר 2016; yemenat.net, 28 בינואר 2016).

מימין: המחבל המתאבד אבו חדי'פה ההולנדי, לפני יציאתו לפיגוע התאבדות, קורא לבצע פיגועי התאבדות נוספים. משמאל: הכניסה לארמון הנשיאות רגע לפני הפיגוע. המכונית הלבנה הקרובה ביותר לכניסה היא מכונית התופת, שבה נהג המחבל המתאבד. למטה: רגע פיצוץ מכונית התופת (ח'לאפה מבאשר, 21 במאי 2016).

ד. פיגוע התאבדות בפרבר של העיר אלמכלא (בירת מחוז חצ'רמות) בבסיס צבא תימן (12 במאי 2016): הפיגוע בוצע ע"י מחבל מתאבד שפוצץ מכונית תופת. במקביל אמור היה להתבצע פיגוע נוסף נגד קצין צבא תימני בכיר (הגנרל פרג' סלים, מפקד האזור הצבאי השני בפיקוד של חצ'רמות). הפיגוע השני נכשל משום שחיילים חשדו בכלי הרכב ונהגו הצליח להימלט. מחוז חצ'רמות של דאעש קיבל אחריות לביצוע הפיגוע הראשון וציין, כי המחבל המתאבד שביצע אותו מכונה **חמזה אלמהג'ר** (חק, 12 במאי 2016).

ה. פיגוע התאבדות במחנה ראס עבאס של צבא תימן, ממערב לעיר עדן (17 בפברואר 2016): הפיגוע בוצע ע"י מחבל מתאבד שכינויו אבו עיסא אלנצארי, שפוצץ עצמו באמצעות חגורת נפץ. בפיגוע נהרגו עשרים מתגייסים לצבא תימן לאחר שהמחבל המתאבד הצליח להיטמע בין המתגייסים ולהיכנס למחנה (חק, 17 בפברואר 2016).

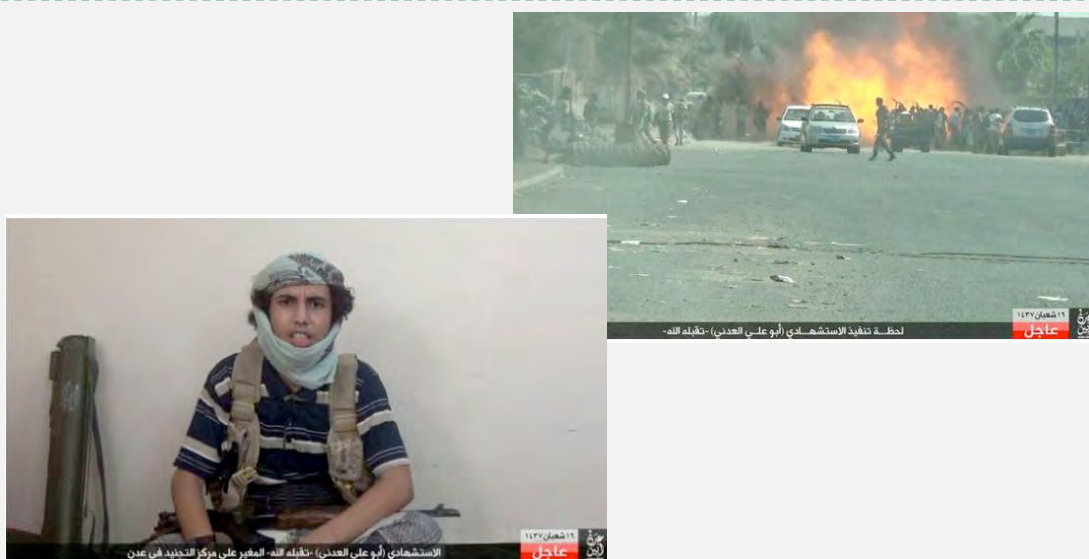
אבו עיסא אלנצארי, המחבל המתאבד במחנה ראס עבאס, (חק, 17 בפברואר 2016).

15) **פיגוע התאבדות בכניסה למחנה של צבא תימן בעיר אלמכלא, בירת מחוז חצ'רמות (במאי 2016).** המחבל המתאבד שכיניו אבו אלבראא' אלנצארי, פוצץ עצמו בכניסה למחנה "אלנג'דה", המהווה לשכת גיוס ומחנה אימונים לחיילים טירונים המתגייסים לצבא תימן. מחוז חצ'רמות של דאעש קיבל אחריות לביצוע הפיגוע. בהודעה נמסר, כי נהרגו בו ארבעים אנשי ביטחון ועשרות נפצעו (חשבון הטוויטר [@Moheb23s](#) מ**حب الريبيش**, 15 במאי 2016).

המחבל המתאבד המכונה אבו אלבראא' אלנצארי, שביצע את הפיגוע נגד מתגייסים של צבא תימן באלמכלא (חשבון הטוויטר [@Moheb23s](#) מ**حب الريبيش**, 15 במאי 2016).

2. **פיגוע התאבדות באמצעות חגורת נפץ בלשכת הגיוס של צבא תימן בעיר עדן (23 במאי 2016).** דאעש דיווח על יותר משלושים הרוגים (חק, 23 במאי 2016).

מימין: רגע הפיצוץ בלשכת גיוס בעיר עדן. משמאל: מבצע הפיגוע, המכונה אבו עלי אלעדני (חק, 23 במאי 2016).

ח. ארבעה פיגועים שבוצעו בסמיכות זמנים ע"י מחבלים מתאבדים נגד חיילים של צבא תימן ב-3-4 מקומות שונים בעיר אלמכלא בירת מחוז חצ'רמות (27 ביוני 2016): הפיגועים התבצעו ע"י שישה מחבלים, שפוצצו עצמם בקרב מחסומים ובכניסה למחנה של צבא תימן.

הפיגועים בוצעו בעת סעודת הפסקת הצום היומית של חודש רצ'מאן (אפטאר). לפחות חלק מהתוקפים התחזו למחלקי ארוחות לשבירת הצום. בפיגועים הללו נהרגו למעלה מחמישים חיילים. דאעש קיבל אחריות לפיגועים.

שישה מחבלים מתאבדים, שהשתתפו בפיגועי התאבדות בעיר אלמכלא. ככל הנראה כולם, אולי חוץ מאשר אחד, ממוצא תימני (חק, 28 ביוני 2016; החשבון [اَلْقَبْطَانُ شَلَا رَهَانٌ](#) בגוגל פלוס, 28 ביוני 2016).

ט. מחוז עדן של דאעש קיבל ב-8 באוקטובר 2016 אחריות לביצוע פיגוע, באולם ניחומים בצנעא' שם נמצאו פעילים בכירים של המורדים החות'ים ושל ממשלו של צאלח. הפעילים הללו הגיעו למקום כדי לנחם את שר הפנים (של הממשלה המהפכנית) ג'לאל אלווישאן על מות אביו. על פי הודעת דאעש, פעיל הארגון המכונה אבו חד'יפה אלצנעאני, ביצע פיגוע התאבדות באולם, באמצעות פיצוץ חגורת נפץ (אבאבילנט, צנעא' אח'באר אלימן, אברהה פרס, 8 אוקטובר 2016). כתוצאה מהפיצוץ נהרגו 90 בני אדם ו-556 נפצעו (Erem News, 8 באוקטובר 2016).

זירת הפיגוע באולם הניחומים בצנעא' (ארם ניוז, 8 באוקטובר 2016).

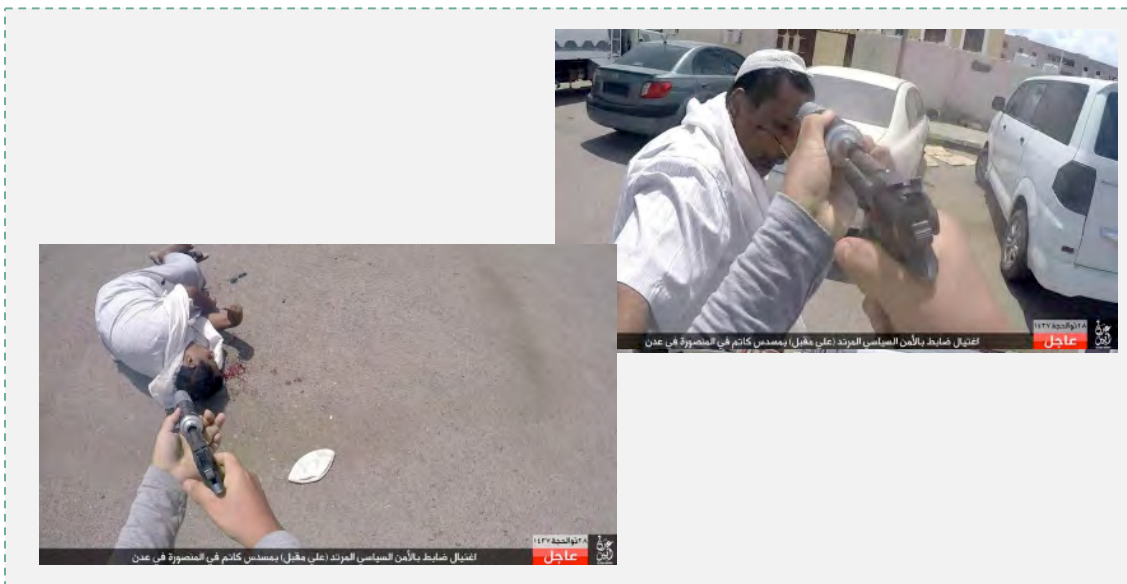
י. ב-10 בדצמבר 2016 בוצע פיגוע התאבדות במחנה צבא בעדן. 35 בני אדם נהרגו ולמעלה מחמישים נפצעו. דאעש קיבל אחריות לביצוע הפיגוע (סוכנות הידיעות הצרפתית, 10 בדצמבר 2016).

חיסולי אישים

6. פעילי דאעש בתימן ביצעו בהצלחה **חיסול קציני צבא ואנשי ממשל, בעיקר כאלו המזוהים עם משטר הנשיא האדי**. מרבית הסיכולים הממוקדים בוצעו **בצנעא' ובעדן**. הסיכולים הממוקדים בוצעו במגוון שיטות ע"י בודדים וע"י חוליות. ראויים לציון **הצמדת מטענים לכלי רכב, ירי מטווח קרוב במקומות הומי אדם (לעיתים תוך שימוש במשתיקי קול) ופיצוץ מכוניות תופת בנתיב שיירה של אישים בכירים**. לחיסול האישים קדם איסוף מודיעין על היעד ואמצעי הביטחון הננקטים באזור החיסול (אלנבא', 24 בנובמבר 2016).

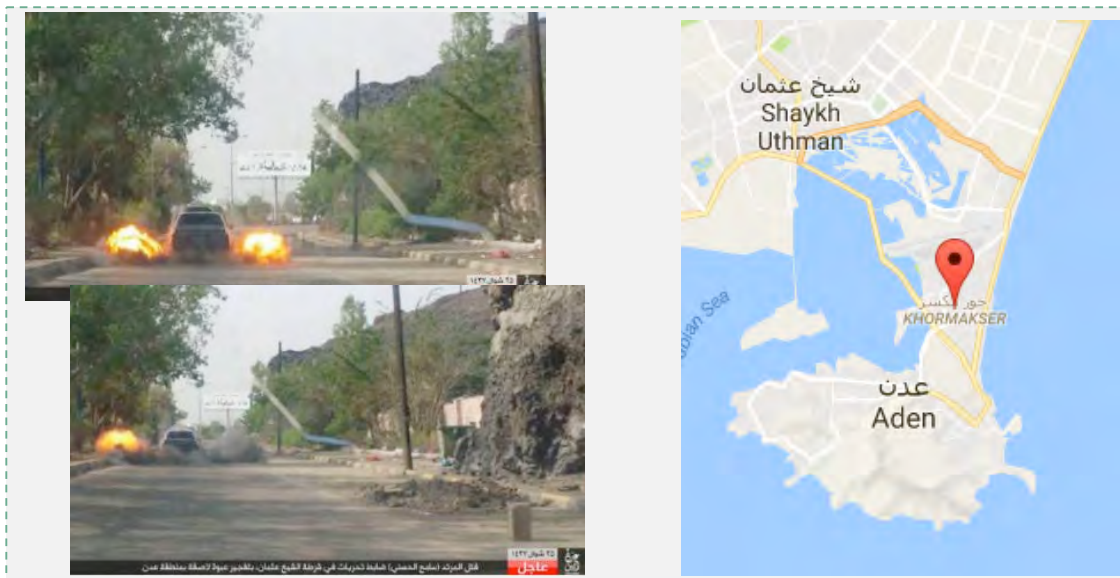
7. להלן כמה דוגמאות של חיסולי אישים שבוצעו ע"י פעילי דאעש:

א. **התנקשות בחיי עקיד (אל"מ) בדימוס במנגנון הביטחון המדיני בעדן**: דאעש קיבל אחריות ב-30 בספטמבר 2016 לביצוע התנקשות בחיי עקיד (אל"מ) בדימוס במנגנון הביטחון המדיני באזור אלמנצורה שבעדן. ההרוג הוא עלי מקבל עוצ', והוא נרצח באמצעות ירי אקדח מצויד במשתיק קול, מיד לאחר יציאתו מתפילת יום השישי באזור אלמנצורה שבעדן. חשבונות טוויטר, השייכים לארגון הטרור, פרסמו תמונות המתעדות את ההתנקשות (ימן פרס, 30 ספטמבר 2016).

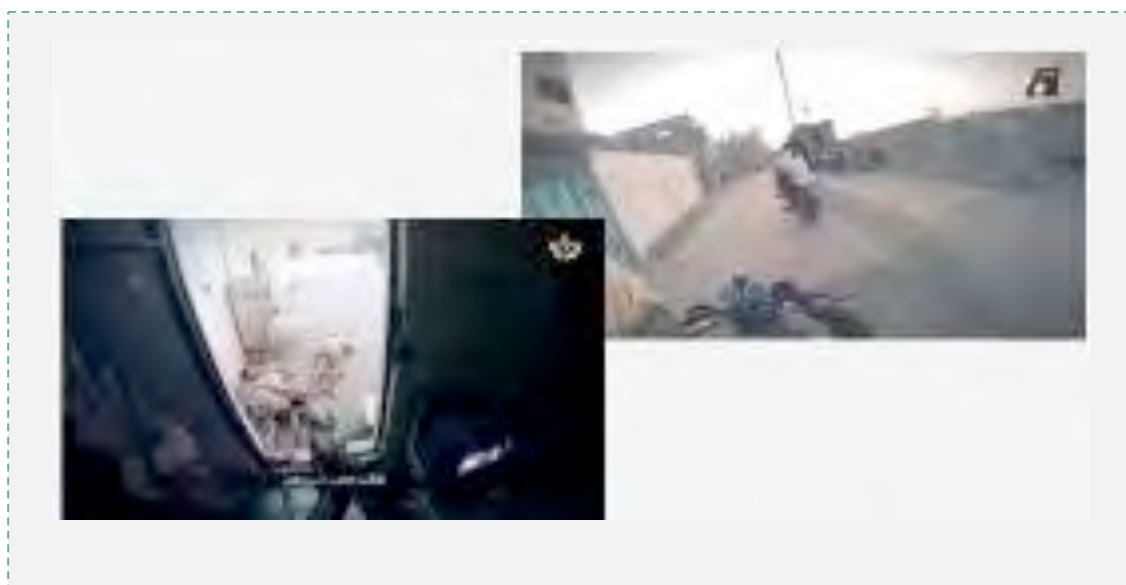
ההתנקשות בחיי עקיד (אל"מ) בדימוס במנגנון הביטחון המדיני (ימן פרס, 30 ספטמבר 2016).

ב. **הצמדת מטען לכלי רכב**: ב-30 ביולי 2016 קיבל מחוז עדן-אבין אחריות לפיצוץ מטען, שהוצמד לכלי רכבו של קצין משטרה בכיר. המטען התפוצץ בעת שהקצין נסע ברכבו באזור עדן בפיגוע נהרג **סאמח אלחסני**, קצין חקירות במשטרת ח'ור מכסור, כשישה ק"מ מצפון לעיר עדן. (חק, 31 ביולי 2016).

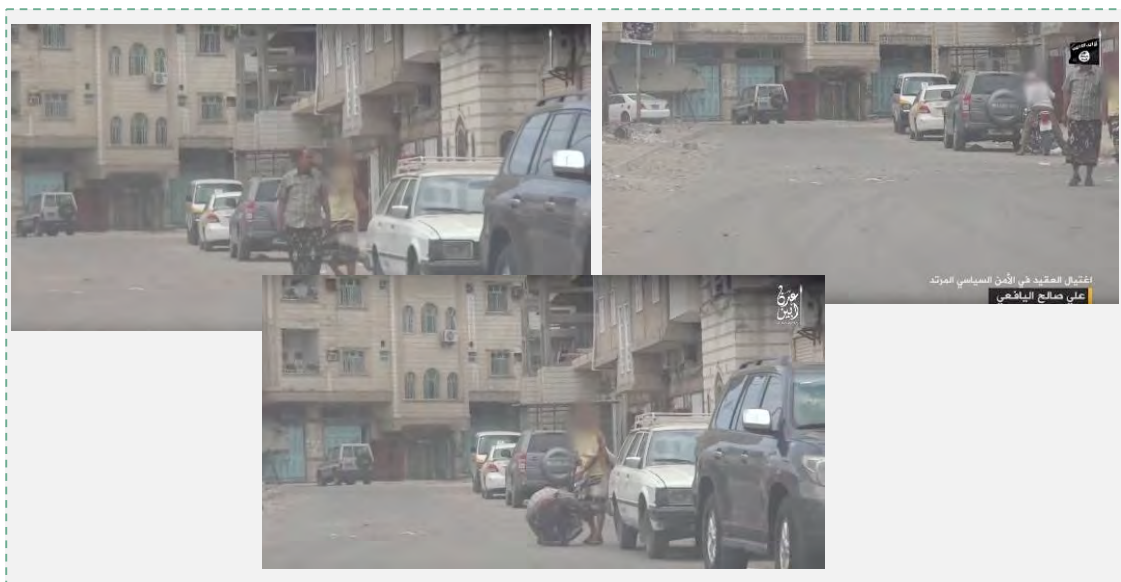
מימין: מקום הפיגוע בשכונת ח'ור מכסר, עדן (Google Maps). משמאל: פיצוץ מטען חבלה שהוצמד למכוניתו של קצין החקירות (חק, 31 ביולי 2016).

ג. ירי מקרוב ע"י שני רוכבי אופנוע: מחוז צנעא' של דאעש פרסם ב-13 במאי 2015 סרטון, שבו נראו שני פעילים רכובים על גבי אופנוע פורצים לבית דואר ממשלתי. הרכבי האופנוע הרגו שלושה בני אדם, שנטען כי הם פעילי הביטחון הכללי של ממשלת תימן. לאחר הירי נמלטו היורים על גבי האופנוע (אצדאראת אלדולה אלאסלאמיה, 13 במאי 2015).

הגעה באופנוע, ירי לעבר אנשי הביטחון הכללי ובריחה על גבי האופנוע (אצדאראת אלדולה אלאסלאמיה, 13 במאי 2015).

ד. ירי מקרוב ברחוב הומה אדם: ב-11 בינואר 2016 קיבל מחוז עדן-אבין של דאעש אחריות לביצוע התנקשות בחיי עלי צאלח אליאפעני, קצין בדרגת עקיד (אל"מ) במנגנון הביטחון המדיני. בסרטון שפרסם דאעש תועדה הריגת הקצין ברחוב בעדן באמצעות ירי בעורפו מטווח קרוב (אבנא 24, 11 בינואר 2016).

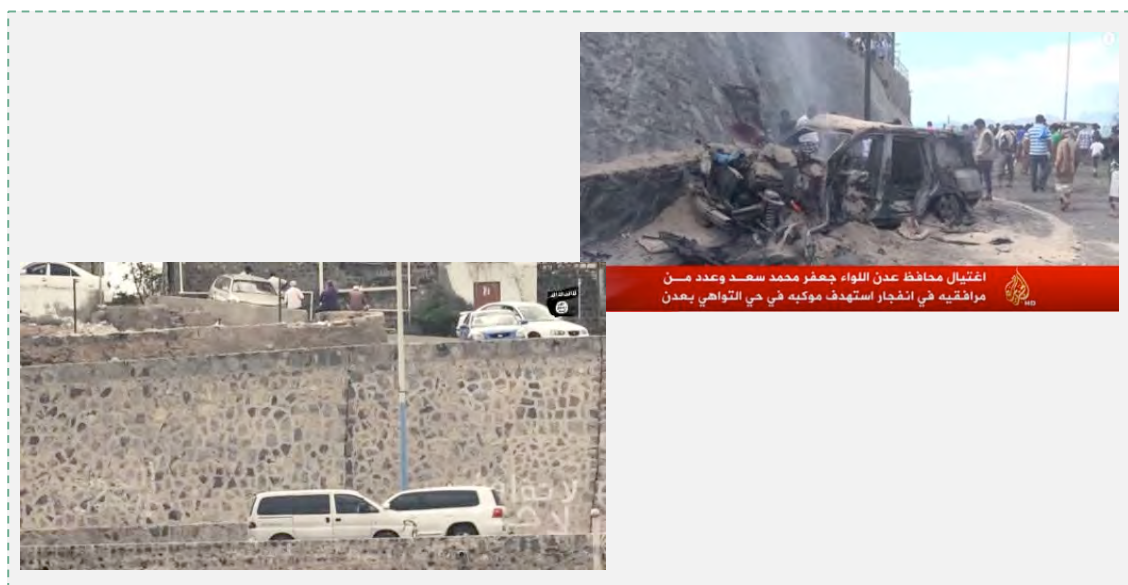

למעלה: רגע לפני ההתנקשות. למטה: עלי צאלח אליאפעי מתמוטט לאחר שורה בראש ברובה מטוח קרוב (ח'לאפה מבאשר, 21 במאי 2016).

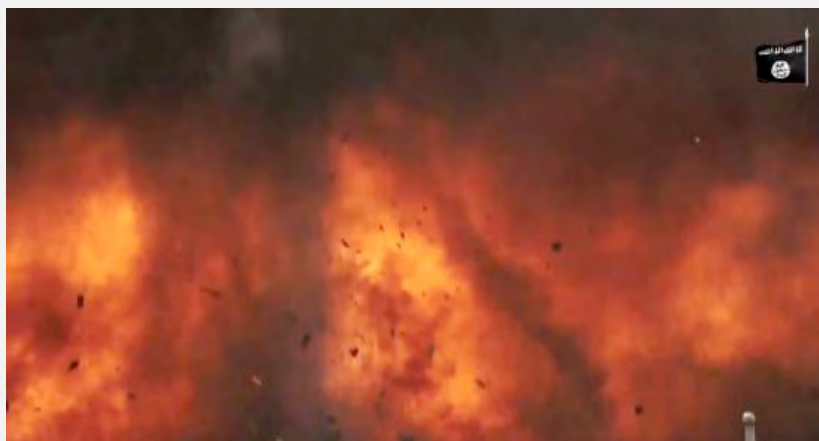
ה. חיסול אישיות בכירה בעת שנסעה בשיירה, באמצעות פיצוץ מכונית תופת חונה:

1) ב-6 בדצמבר 2015 נהרג ג'עפר מחמד סעד, מושל העיר עדן מטעם ממשלת האדי. יחד עימו נהרג שישה ממלווי. השבעה נהרגו כתוצאה מפיצוץ מכונית תופת בעת שהמושל נסע במכוניתו המשורינית בשיירה מאובטחת בדרום העיר עדן. הפיגוע בוצע על-ידי מכונית שחנתה בנתיב הנסיעה של המושל.

2) המכונית שפוצצה הופעלה ככל הנראה באמצעות מנגנון שליטה מרחוק. ג'עפר סעד, היה גנרל בצבא דרום תימן ומונה לתפקידו כמושל באוקטובר 2015 (אלערביה, 7 בדצמבר 2015, הגרדיאן, 6 בדצמבר 2015). מחוז עדן-אבין של דאעש קיבל אחריות להריגתו של המושל (dabiqnews.com, 6 בדצמבר 2015).

מימין: שרידי המכונית שבה נסע מושל עדן (אלג'זירה, 6 בדצמבר 2015). משמאל: תיעוד הפיגוע ע"י דאעש: מכונית התופת החונה לצד הדרך שבריר שנייה לפני שהתפוצצה בעת שמכוניתו של סעד חלפה על פניה (ח'לאפה מבאשר, 21 במאי 2016).

רגע הפיצוץ של מכונית התופת (ח'לאפה מבאשר, 21 במאי 2016).

הפעלת מכוניות תופת

8. במהלך 2015-2016 הפעילה שלוחת דאעש בתימן מכוניות תופת נגד המורדים החות'ים וקהל מתפללים שיעי-זידי, במטרה לגרום להרג המוני בקרב פעילים חות'ים ובקרב אזרחים. בחלק מהמקרים הובאו המכוניות למקום הפיגוע ע"י מחבלים מתאבדים. בחלק מהמקרים חנו המכוניות בקרבת יעדים חות'ים ופוצצו בשלט רחוק. להלן דוגמאות:

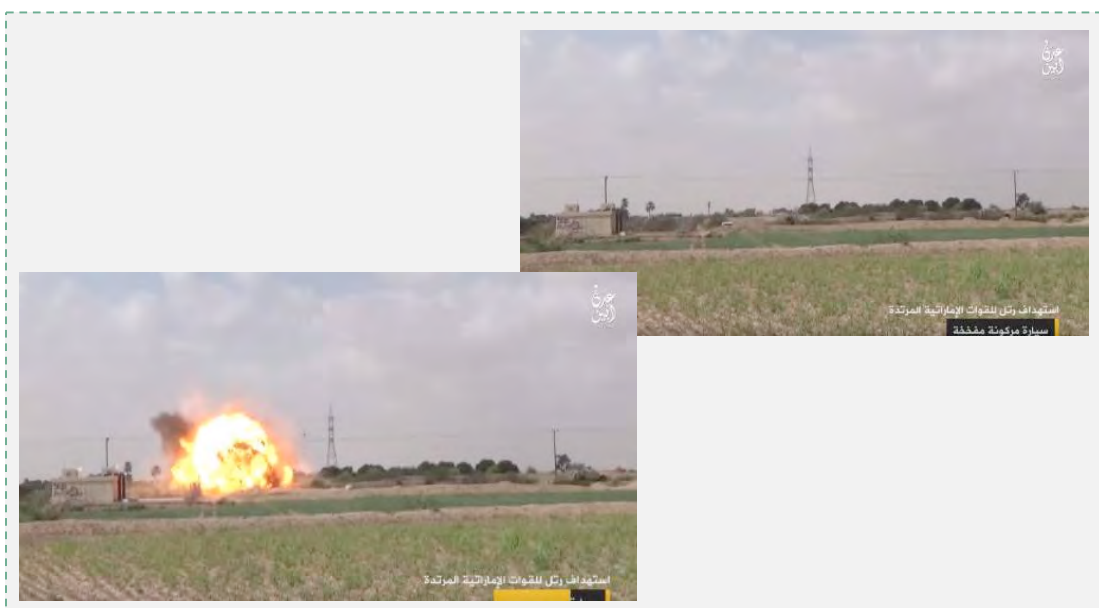
א. ב-23 באפריל 2015 קיבלה החטיבה הירוקה של דאעש, הפועלת במחוזות אב ותעיז, אחריות להריגת חמישה פעילים חות'ים באזור אב. הפיגוע בוצע באמצעות פיצוץ מכונית תופת.

ב. ב-17 ביוני 2015 פוצצו ארבע מכוניות תופת בצנעא' בקרבת שלושה מסגדים שיעים-זיידים ובקרבת מפקדה של החות'ים בעיר. מחוז דאעש בצנעא' קיבל אחריות לפיגוע.

ג. ב-13 באוגוסט 2015 פוצצה מכונית תופת בשכונת אלג'ראף שבצפון מזרח העיר בקרבת מפקדה של הכוחות החות'ים בצנעא'. מחוז צנעא' של דאעש קיבל אחריות לפיגוע.

ד. ב-14 בפברואר 2016 מכונית תופת, שחנתה לצד הכביש, התפוצצה בקרבת שיירה של כוח צבא מהאמירויות. אנשי הכוח נשלחו לתימן במסגרת הקואליציה הערבית בהנהגת סעודיה. חייל ממדינת האמירויות הערביות נהרג וחייל נוסף נפצע.

ה. ב-29 באוגוסט 2016 התפוצצה מכונית תופת במחנה אימונים, בצפון העיר עדן. בפיגוע נהרגו למעלה משישים בני אדם ועשרות רבות נפצעו. שלוחת דאעש בתימן קיבלה אחריות לפיגוע.

מימין: מכונית התופת (בצבע לבן) ממתונה, עד שכלי הרכב הצבאיים יעברו לידה. משמאל: רגע הפיצוץ של מכונית התופת ככל הנראה באמצעות שלט רחוק (ח'לאפה מבאשר, 21 במאי 2016).

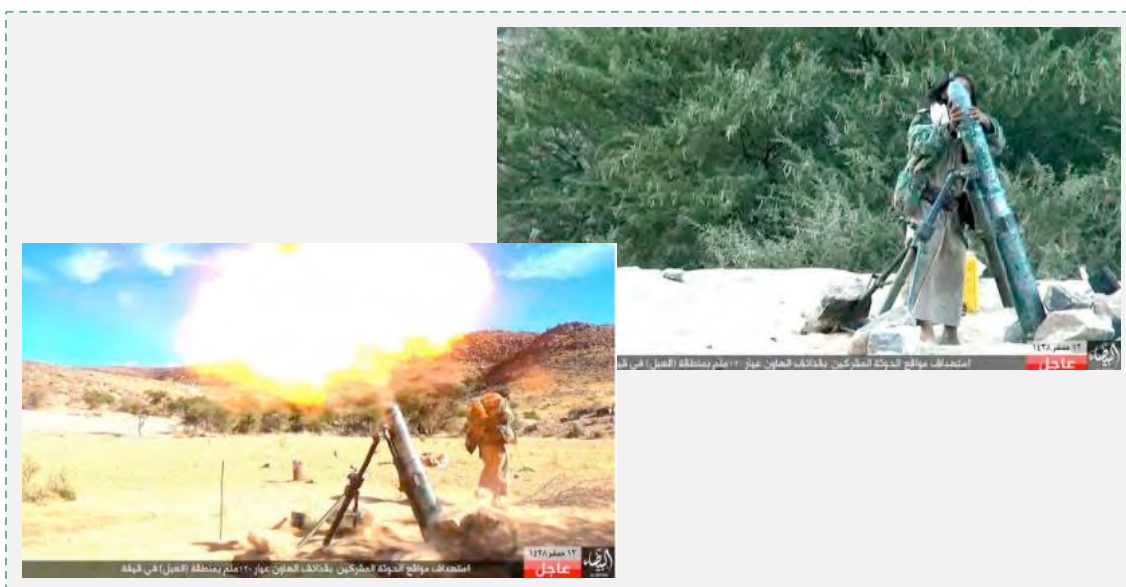
ירי פצצות מרגמה

9. דפוס הפעולה של ירי פצצות מרגמה הפך לשכיח בשלהי שנת 2016 משום ששלוחת דאעש בתימן החלה להתרכז בלחימה בחות'ים (קודם לכן העדיפות הראשונה של דאעש הייתה לחימה בממשלת תימן). במסגרת זאת מנהלת שלוחת דאעש לוחמת גרילה נגד החות'ים המוצאת ביטוייה בעיקר בירי פצצות מרגמה לעבר עמדות החות'ים באזור הכפרי של צנעא'.

10. ב-10 בנובמבר 2016 קיבל מחוז אלביצ'א' של דאעש אחריות לירי פצצות מרגמה לעבר עמדות החות'ים בהר אלעליב באזור קיפה, שמחוז אלביצ'א' (חק, 10 בנובמבר 2016).

הכנה לירי פצצות מרגמה לעבר על עמדות החות'ים בהר אלעליב באזור קיפה (חק, 10 בנובמבר 2016).
 11. ב-12 בנובמבר 2016 פרסם מחוז אלביצ'א'א של דאעש בתימן תמונות בהן נראים פעילי הארגון משגרים פצצות מרגמה 120 מ"מ לעבר עמדות החות'ים באזור קיפה.

פעיל דאעש משגר פצצת מרגמה בקוטר 120 מ"מ לעבר עמדות של החות'ים באזור קיפה (חק, 12 בנובמבר 2016).
 12. ב-27 בנובמבר 2016 שוב שיגרו פעילי דאעש פצצות מרגמה באותו האזור (חק, 27 בנובמבר 2016).

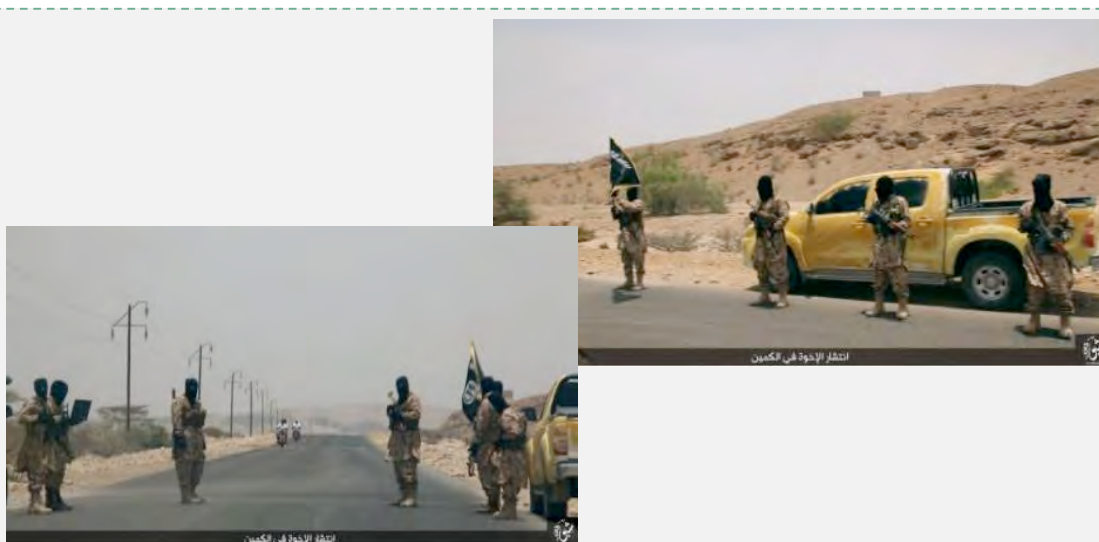

ירי אחד מפצצות המרגמה באלעבל, שבאזור קיפה (חק, 27 בנובמבר 2016).

חטיפות יזומות והוצאות להורג

כללי

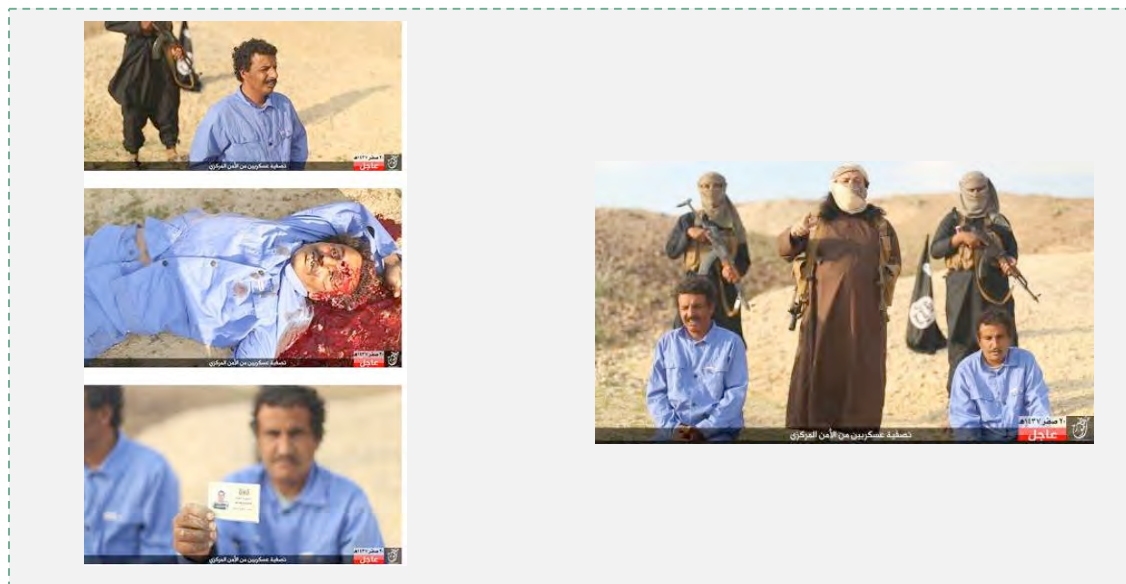
13. שלוחת דאעש בתימן נוהגת לבצע **חטיפות יזומות** של אנשים בקרב צבא תימן ומנגנוני הביטחון שלו, והן בקרב המורדים החות'ים. **חלק מהחטופים הוצאו להורג במגוון שיטות אכזריות להן ניתן פרסום פומבי שנועד להטיל אימה על אויבי דאעש** (כפי שנוהג דאעש בעיראק ובסוריה). חלק מהחטיפות מבוצעות באמצעות הצבת מחסומי פתע ומעצר כלי רכב הנעים בדרכים. בכמה מהמקרים מתבצעת הצבת המחסומים **על בסיס מידע מודיעיני, שהגיע לידי פעילי דאעש**. כך למשל, פרסם מחוז שבוה של דאעש תמונות המתעדות הצבת מחסום פתע, על בסיס מידע מקדים. פעילי דאעש חטפו שני פעילים חות'ים והסתלקו מהמקום במהירות (5 בנובמבר 2015).

הצבת מחסום פתע במחוז שבוה (gazrawi.blogspot.co.il, 5 בנובמבר 2015).

14. שלוחת דאעש בתימן נוהגת להוציא להורג את החטופים באכזריות, במגוון דרכים ושיטות: עריפת ראשים באמצעות סכין, ירי בראש, הכאות, שיגור פצצת מרגמה לעבר החטופים, פיצוץ מטענים שהוצמדו לגוף הקורבנות וריסוק ראשים באמצעות סלעים. **מטרת הפרסום הפומבי של ההוצאות להורג הינה להטיל מורא על אויבי דאעש ולהרתיע אותם מלפעול נגד הארגון.** להלן כמה דוגמאות:

א. מחוז דאעש בחצ'רמות תעד ב-2 בדצמבר 2015 הוצאה להורג של שני קציני מנגנון הביטחון המרכזי התימני, שנחטפו ע"י הארגון. נראה כי הם הוצאו להורג **בירי מטווח קרוב.**

צילומים המתעדים הוצאה להורג של שני קצינים במנגנון הביטחון המרכזי התימני, שנחטפו על-ידי דאעש (אצדאראת אלדולה אלסלאמיה, 2 בדצמבר 2015).

ב. מחוז עדן-אבין תעד ב-21 בפברואר 2016 עריכת לינצ' בפעיל חות'י. תחילה היכה ההמון את הפעיל ואחר כך הוא נורה למוות כדי לוודא מותו.

מימין: ביצוע לינצ' בפעיל החות'י במחוז עדן-אבין. משמאל: ירי למוות בפעיל החות'י לאחר הלינצ' (דיילי מושן, 21 בפברואר 2016).

ג. מחוז חצ'רמות של דאעש תעד ב-3 בפברואר 2016 את הוצאתם להורג של ארבעה חיילים חטופים ע"י עריפת ראשיהם.

רגע לפני הוצאתם להורג של ארבעה חיילים תימנים ע"י עריפת ראשיהם (חק, 3 בפברואר 2016).

ד. מחוז שבוה של דאעש פרסם ב-30 באפריל 2015 סרטון הוצאה להורג של 14 חיילים חטופים. הארבעה הוצאו להורג באמצעות עריפת ראשיהם ועשרה נורו למוות. ההוצאה להורג התקיימה בעיירה עזאן, הנמצאת במחוז שבוה, שהינה בעלת היסטוריה ארוכה של מיליטאנטיות אסלאמית (רויטרס, SITE, 1 במאי 2015).

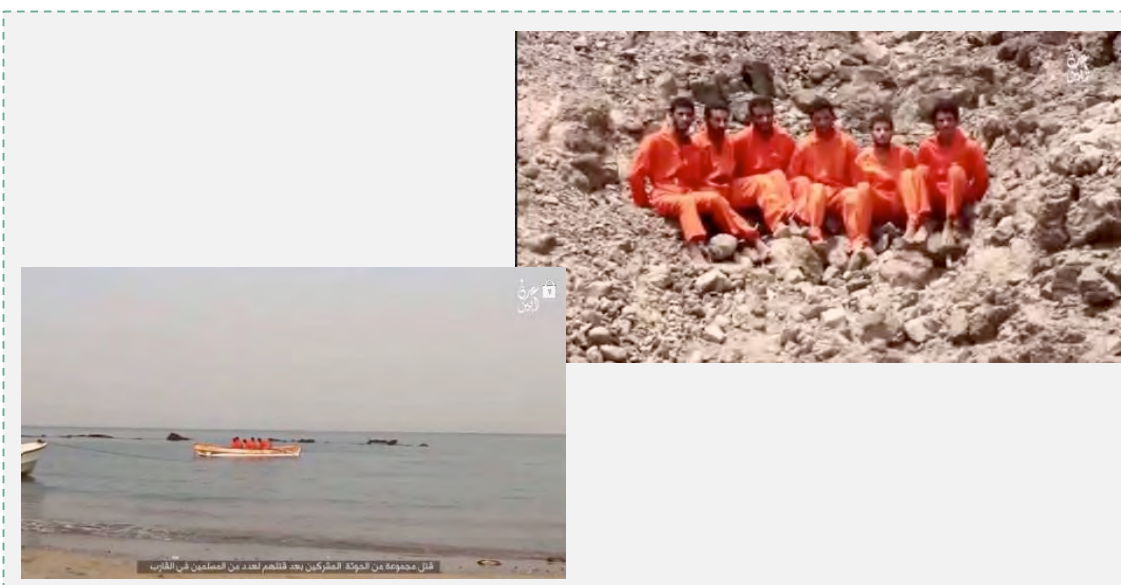

רגע לפני הוצאה להורג של 14 החיילים התימנים (חק, 1 במאי 2015).

ה. מחוז עדן-אבין תעד ב-9 בינואר 2016 הוצאה להורג של 24 שבויים חות'ים בדרכים שונות: עריפת ראשיהם; פיצוץ מטעני נפץ, שהוצמדו אליהם; ירי פצצות מרגמה לעבר שבויים; העלאת שבויים לסירת נפץ והפעלת מטענים, שהוטמנו בה (archive.org, 9 בינואר 2016).

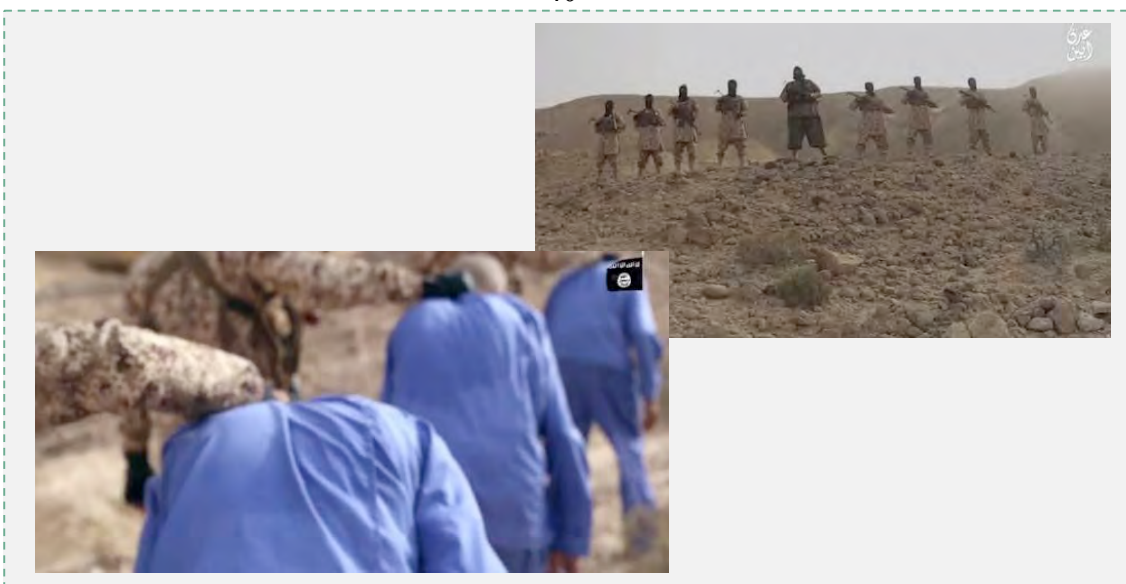

מימין: הוצאה להורג של תשעה שבויים חות'ים באמצעות עריפת ראשיהם. משמאל: ארבעת החות'ים שהוצאו להורג באמצעות פיצוץ מטעני נפץ שהוצמדו לפצצות מרגמה (archive.org, 9 בינואר 2016).

מימין: שישה חות'ים שהוצאו להורג באמצעות ירי פצצות מרגמה לעברם. משמאל: חמשת החות'ים שהוצאו להורג באמצעות העלאתם לסירת נפץ והפעלת המטענים שהונחו בה (archive.org, 9 בינואר 2016).

1. מחוז עדן-אבין תעד ב-22 במאי 2016 הוצאה להורג של כמה חיילים מצבא תימן ע"י עריפת ראשיהם, והשלכת סלע על ראשו של אחד מהם.

מימין: פעילי דאעש בתימן רגע לפני ההוצאות להורג. משמאל: החטופים מובלים להוצאה להורג (ח'לאפה מבאשר, 21 במאי 2016).

פרק ז': מערכת התעמולה של שלוחת דאעש בתימן

כללי

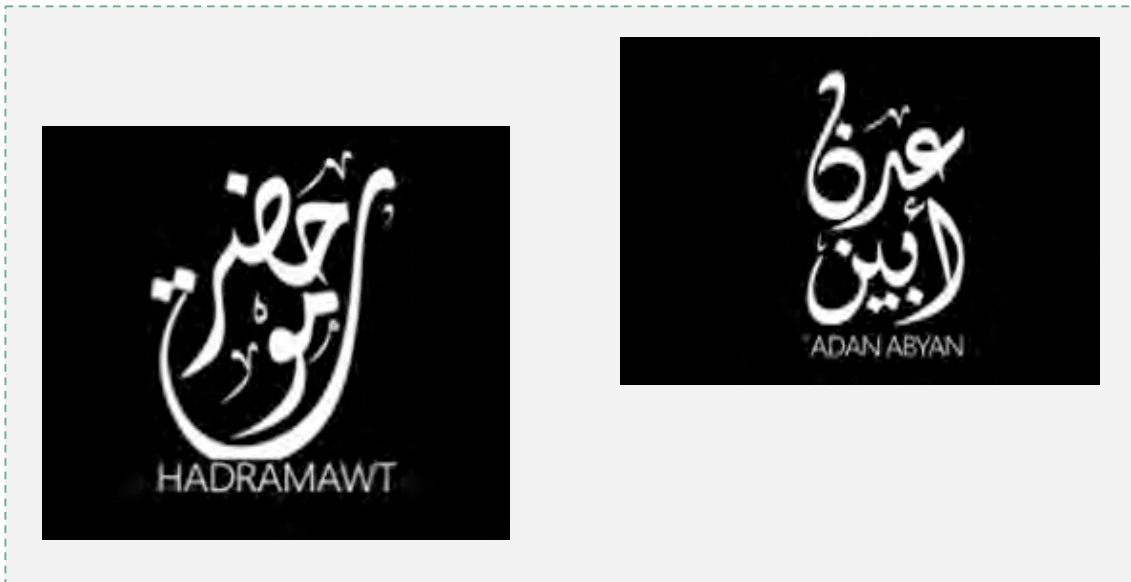
1. שלוחת דאעש בתימן מייחסת חשיבות רבה למלחמה על התודעה. הפעילות התעמולתית הנמרצת, שמנהלת השלוחה **מכוונת נגד ארבעה אויבים עיקריים**: המורדים החות'ים השיעים-זידיים, שלוחת אלקאעדה בתימן, סעודיה, וממשל תימן. הפעילות התעמולתית **נועדה להשיג מספר מטרות**: להכפיש את ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב ולגרום לפעיליו לערוק לשורות דאעש; להציג את שלוחת דאעש בתימן כמגנה האמיתית של האוכלוסייה הסונית מול החות'ים השיעים-זידיים; לשלול את הלגיטימיות של ממשל הנשיא האדי ולהציגו כ"כופר" המשתף פעולה עם המערב, במיוחד עם ארה"ב.

2. הפעילות התעמולתית של שלוחת דאעש בתימן מבוססת בעיקר על הפצת **פרסומים באתרי האינטרנט של לשכות ההסברה הפועלות במחוזות השונים**. הפעילות ההסברתית באינטרנט של שלוחת דאעש בתימן **מקבלת גיבוי של הנהגת דאעש בסוריה ובעיראק**, המפיקה פרסומים, שנועדו לקדם את המסרים התעמולתיים של השלוחה התימנית (ומנגד, השלוחה התימנית מפיצה מסרים תעמולתיים על פי הכוונת הנהגת דאעש). **אמצעי נוסף להפצת התעמולה הינו הפקת עלונים מקומיים והפצתם ע"י פעילי דאעש**.

חלוקת עלוני הסברה ע"י פעילי דאעש במחוז עדן-אבין (דיילי מושן, 2 באוקטובר 2015).

3. ברשות רוב המחוזות של שלוחת דאעש בתימן לשכות הסברה משלהן. קונקרטי, מוכרות לשכות הסברה השייכות למחוזות שבוה, עדן-אבין, חצ'רמות, צנעא', וכנראה גם לחג'. לא ידוע האם גם לשאר המחוזות יש לשכות הסברה משלהם, אך הדבר בהחלט סביר. את הסרטונים ואת ההודעות שמפיקות לשכות ההסברה של דאעש מפרסמים אתרים שונים המזוהים עם דאעש (ובמרכזם חק, אעמאק, אצדאראת ואלדולה אלאסלאמיה)¹³. כמו כן מסקר רדיו אלביאן, שהינו רדיו אינטרנטי של דאעש, את ההודעות הללו. בנוסף לכך מתפרסמות ההודעות ברשתות החברתיות ובמיוחד ביוטיוב, פייסבוק וטוויטר.

מימין: לוגו לשכת ההסברה של עדן-אבין (ח'לאפה מבאשר, 21 במאי 2016). משמאל: לוגו לשכת ההסברה של מחוז חצ'רמות (ח'לאפה מבאשר, 3 באפריל 2016).

¹³ בסרטונים שמפיקה שלוחת דאעש בתימן מופיעים אלמנטים ויזואליים, גראפיים ומוסיקליים, הדומים לסרטונים המופקים מחוץ לתימן. הדבר עשוי להעיד על שיתוף פעולה בתחום ההסברתי בין פעילי שלוחת דאעש בתימן.

מימין: לוגו לשכת ההסברה של מחוז צנעא' (archive.org, 25 באפריל 2016). משמאל: לוגו לשכת ההסברה של מחוז שבוה (הבלוג gazrawi.blogspot.co.il, 1 בדצמבר 2015).

הלוחמה התעמולתית נגד ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב

4. ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב מהווה יעד תעמולתי מרכזי של שלוחת דאעש בתימן ולעיתים אף של מערך התעמולה המרכזי של דאעש בסוריה ובעיראק. ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב מתואר ע"י מערכת התעמולה של דאעש כמי שסטה מהדרך הנכונה, משתף פעולה עם ממשלת האדי ועם גורמי מודיעין זרים ומגלה שאננות וחוסר מעש, שפגעו במוסלמים הסונים ואיפשרו את הישגיהם של המורדים החות'ים.

5. ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב מהווה יעד תעמולתי מרכזי נגדו מנהלת שלוחת דאעש בתימן קמפיין נמרץ. דאעש מציג עצמו כמגן על הסונים, מכפיש את ארגון אלקאעדה בחצי-האי ערב ומאשים אותו בשאננות וחוסר מעש, שאיפשרו את הישגי המורדים החות'ים ועלייתם לשלטון¹⁴. הפעילות הצבאית הנמרצת, שמנהל דאעש נגד הכוחות החות'ים, מעניקים יתר תוקף לקמפיין תעמולתי זה.

6. ב-16 בנובמבר 2015 פורסם סרטון מטעם לשכת ההסברה של אזור דיר אלזור שבסוריה (מחוז אלח'יר) שכתרתו: "אלקאעדה בתימן, לאן מועדות פניכם?". יום לאחר מכן פורסם סרטון מטעם לשכת ההסברה של מחוז נינוא בעיראק (מרחב העיר מוצול) שכתרתו: "אל חיילי אלקאעדה בתימן". בסרטונים הללו מאשים דאעש את אלקאעדה בחצי-האי ערב, בסטייה מדרך הישר ושיתוף פעולה עם גורמי מודיעין זרים מאיראן ומפקיסטאן (אצדאראת אלדולה אלסלאמיה, 16 ו-17 בנובמבר 2015).

¹⁴ Daveed Gartestein-Ross, Nathaniel Barr, Bridget Moreng, The Islamic State's Global Propaganda Strategy. International Center for Counter-Terrorism (ICCT), The Hague, March 2016: <http://icct.nl/wp-content/uploads/2016/03/ICCT-Gartenstein-Ross-IS-Global-Propaganda-Strategy-March2016.pdf>

סרטון, שכותרתו: "אלקאעדה בתימן, לאן מועדות פניכם?", שפרסם מחוז דיר אלזור של דאעש בסוריה (יוטיוב, 21 בנובמבר 2015).

הטפה להפלת המשטר הסעודי

7. מערכת התעמולה של דאעש פרסמה סרטונים התוקפים בחריפות את המשטר הסעודי וקוראים להפלתו. כך למשל:

א. **בסרטון שפרסם מחוז שבוה (30 במאי 2015)** איים דאעש על ראשי המשטר בסעודיה, כי הוא יפיל את המשטר ה"רודני", יטהר את מכה ומדינה, יסלק מחצי-האי ערב את "עובדי האלילים" וישם את ההלכה האסלאמית.

ב. **בסרטון שפרסם מחוז חצ'רמות (17 בדצמבר 2015)** מגנה דאעש את המשטר הסעודי על שהוא חובר למערב ה"כופר" והופך את חצי-האי ערב לבסיס עבור מטוסי ה"צלבנים" (קרי, ארה"ב והמערב). המשטר הסעודי מואשם בשחיתות ובזניחת חוקי הדת. **בסרטון נשמעת קריאה להפיל את המשטר הסעודי** (אצדאראת אלדולה אלסלאמיה, 17 בדצמבר 2015).

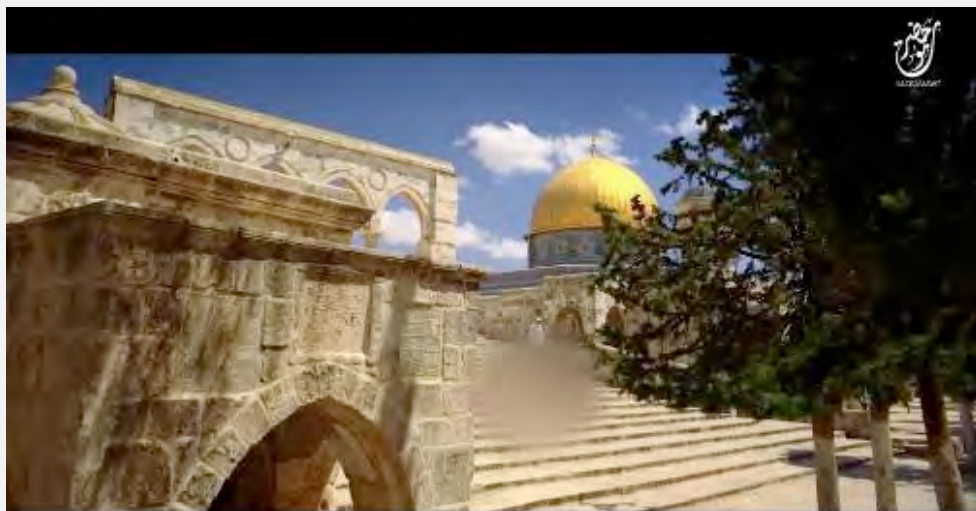
היחס העוין ליהודים

8. יחסה של שלוחת דאעש בתימן (כמו יחסו של הארגון בכלל) ליהודים הינו עוין ונגוע באנטישמיות, היונקת השראתה ממקורות אסלאמיים. עם זאת, היהודים והסוגייה הפלסטינית אינם עומדים בראש מעייניה של השלוחה והם תופסים נפח שולי מהפרסומים התעמולתיים.

9. ב-19 באוקטובר 2016 פרסם מחוז חצ'רמות של דאעש סרטון, שכותרתו: "מסר קירוב-לבבות וסיוע לאנשינו באדמת המסרא" (קרי, פלסטין, הארץ שאליה הגיע הנביא מחמד על פי האמונה האסלאמית במסעו ממכה לירושלים, שממנה עלה השמימה כדי לקבל את מצוות האסלאם"). סרטון זה התפרסם בשבוע בו התפרסמו סרטונים אנטישמיים ע"י לשכות ההסברה של דאעש במחוזות השונים בעיראק ובסוריה, דבר המצביע על תיאום הסברתי ביניהם.

10. להלן כמה התבטאויות שהופיעו בסרטון (Archive.org, 19 באוקטובר 2015):

א. הקריין מציין כי פלסטין עודנה פצע מדמם: "זוהי אדמה טהורה, שאותה טימאו היהודים, צאצאי הקופים והחזירים, ותפסו בה את השלטון אלה שחזרו בהם מהאמונה באסלאם, ומשתפי פעולה..." (קרי, חמאס והרשות הפלסטינית- ברקע הדברים הללו נראו תמונותיהם של אבו מאזן ואסמאעיל הניה). בהמשך מציין הקריין כי המוסלמים בפלסטין הינם קרבנות של הרג, גירוש ומצור מצד היהודים.

על רקע צילום של מסגד אלאקצא מציין הקריין: "פלסטין היא פצע שעדיין מדמם עבור המוסלמים ואדמה טהורה אותה טימאו היהודים" (archive.org, 19 באוקטובר 2015).

ב. לאחר מכן הופיע פעיל דאעש ממחוז חצ'רמות וקרא למוסלמים בכלל, ולמוסלמים בפלסטין בפרט, להטיל אימה ופחד באויביהם היהודים, להרוג אותם ולהפיצם לכל עבר..." הוא קרא למוסלמים להצטרף ללוחמי הג'האד של הח'ליפות האסלאמית, להשיב ליהודים את הפחד ממכוניות תופת ומחגורות נפץ, להרוג אותם ולקחת את כלי הנשק שלהם.

דובר הקורא "להשיב להם [ליהודים] את הפחד ממכוניות תופת ומחגורות הנפץ, להרוג אותם ולקחת את כלי הנשק שלהם" (archive.org, 19 באוקטובר 2015).

ג. דובר נוסף בסרטון מציין כי המאבק נגד היהודים אינו מאבק על טריטוריה אלא בין אמת לשקר. הוא קרא להרוג את היהודים בסכינים או בכל דרך אחרת, עד אשר יתנופף דגל האסלאם על מסגד אלאקצא. דובר שלישי בסרטון קרא למוסלמים בפלסטין להצטרף למדינה האסלאמית שהקים דאעש.

הדובר הקורא להרוג את היהודים בסכין ובכל דרך אחרת, עד אשר יתנופף דגל האסלאם על מסגד אלאקצא (archive.org, 19 באוקטובר 2015).

הרקע הפנים-תימני להקמת שלוחת דאעש בתימן

נתוני יסוד

1. תימן הינה מדינה השוכנת בקצה הדרומי של חצי-האי ערב, אוכלוסייתה מונה למעלה מ-26 מיליון תושבים, נכון ליולי 2015 (נתוני ה-CIA וויקיפדיה). מרבית תושביה (99.1%) הינם מוסלמים וקרוב לאחוז מיעוטים **לא-מוסלמים** (בהאים, הינדו, נוצרים ויהודים). **כשני-שליש מתושביה מוסלמים הינם סונים וכשליש שיעים-זידים**. אחת האסכולות המרכזיות באסלאם השיעי. **השיעה הזידית** הינה אחת המתונות באסלאם השיעי, והקרובה מבחינה הלכתית דווקא לאסכולה השאפעית באסלאם הסוני. שמה נגזר משמו של זיד, אחד מצאצאי הח'ליף עלי (המוכר בשיעה כמייסדה, בעל תואר אמאם). זיד תבע את זכויות בני עלי מידי הח'ליפים האומיים הסונים ושילם על כך בחייו (בשנת 740 לספה"ג)¹⁵.

2. הטופוגרפיה של תימן כוללת רצועת חוף שרוחבה 40-60 ק"מ, רכסי הרים היורדים בתלילות לעבר קו החוף, רמות מדבריות ורכסי הרים שוממים, **שקשה לחדור אליהם**. מאפיינים טופוגרפיים אלו **היקשו באופן מסורתי על קיומו של משטר מרכזי יציב בתימן ועודדו את שליטתן של התאגדויות שבטיות מקומיות באזורים השונים**. תימן הינה **מקוטבת מבחינה פוליטית, חצויה מבחינה דתית ונחשבת למדינה הערבית הענייה ביותר מבחינה כלכלית**.

רקע היסטורי

3. **לאורך ההיסטוריה עברה תימן תהפוכות שלטוניות רבות**: היא נכבשה ע"י המוסלמים מידי הממלכה הפרסית-סאסאנית בראשית כיבושי האסלאם בשנת 629 לספה"ג והייתה מחוז נידח של הח'ליפות המוסלמית. במשך השנים נכבשה ע"י שושלות מוסלמיות סוניות שונות, אך תקופה מסוימת נשלטה גם ע"י נוצרים. במאה ה-16 היא **נכבשה ע"י העת'מאנים** (שהינם מוסלמים סונים). בשנת 1629 לספירה היא **נכבשה ע"י הזידים** (כת שפרשה מהאסלאם השיעי) בהנהגת האמאם קאסם. השושלת הקאסמית השיעית-זידית שלטה בתימן 250 שנה אך בתחילת המאה ה-18 החל שלטונה להתערער (ההיסטוריה של תימן, ויקיפדיה).

4. במאות ה-19 וה-20 נכבש צפון תימן ע"י הוהאבים הסעודים בעוד שאזור עדן שבדרום נכבש ע"י הבריטים (ששלטו באזור בין השנים 1839-1967). עם זאת שלטון השיעים-זידים נותר בעינו ברוב חלקיה של המדינה. בשנות ה-60 של המאה ה-20 התחוללה מלחמת אזרחים בתימן. היא הסתיימה ב-1970 בניצחון הרפובליקאים, שנתמכו ע"י מצרים הנאצריסטית, על המלוכנים השיעים-זידים. משנת 1967 עד 1990 היוו עדן וסביבותיה חלק ממדינה נפרדת (רפובליקת דרום תימן), שנשלטה על-ידי משטר בעל אופי מרכזיסטי. ב-1990 היא התאחדה עם צפון תימן. בשנת 1994 פרצה מלחמת אזרחים

¹⁵ מרכז המידע למודיעין ולטרור, המרכז למורשת מודיעין, "תימן בעלת החשיבות הגיאואסטרטגית, הפכה למוקד התגוששות אזורי נוסף בין איראן לבין סעודיה; ממשלת תימן מאשימה את איראן כי היא מסייעת למורדים השיעים-זידים (החות'ים) שבצפון המדינה באמצעי לחימה, בכסף ובתעמולה; חתרנות בקרב אוכלוסיות שיעית מקומיות במוקדי מתיחות במזה"ת מהווה דפוס פולה שכיח של האיראנים".

ע"י גורמים, שחתרו להחיות את רעיון המדינה הנפרדת של דרום תימן, אולם הניסיונות לפירוד כשלו ותימן המשיכה להלכה להיות מדינה מאוחדת.

5. הסיבה העיקרית לכישלון הניסיונות הבדלניים הייתה שנשיאה דאז, **עלי עבדאללה צאלח**, הצליח לגייס לצדו את הגופים האסלאמיסטים – בעיקר את תומכי תנועת אלאצלאח (הרפורמה), בעלת הבסיס השבטי הרחב, הן בקרב הסונים והן בקרב השיעים-זידים. בנוסף לכך נהנה הנשיא צאלח מתמיכה (זמנית) של פעילים מארגון אלקאעדה שהגיעו לתימן (ראה להלן). בשנת 2011 החל גל מחאות בתימן נגד עלי עבדאללה צאלח במקביל למחאות בתוניסיה ובמצרים, שחוללו את מה שמכונה "הטלטלה האזורית". המחאות הללו התפתחו למלחמת אזרחים, שבמהלכה הותקף ארמונו של הנשיא צאלח בעיר הבירה צנעא' ע"י מתנגדיו (יוני 2011). הנשיא צאלח נפצע באורח קשה והוטס לערב-הסעודית לקבלת טיפול רפואי. הוא הוחלף זמנית ע"י סגנו, **עבד אלרב מנצור האדי**, ושב לתימן בספטמבר 2011.

עלי עבדאללה צאלח, נשיא תימן לשעבר (דף הפייסבוק של עלי עבדאללה צאלח, 24 באוגוסט 2014).

6. בנובמבר 2011 חתם הנשיא צאלח, עקבות לחץ סעודי ואמריקאי שהופעל עליו, על **הסכם העברת סמכויות לסגנו, האדי**. ההסכם נחתם בטקס, שנערך בסעודיה, **בחסות בית המלוכה הסעודי ובנוכחות מנהיגי אופוזיציה מתימן**. ההסכם נוסח ע"י ארגון מדינות המפרץ (GCC), וקבע כי צאלח ישמור על תוארו, יעביר בתוך חודש את סמכויותיו לסגנו, האדי, לא יועמד לדין, ותוך שלושה חודשים תתקיימנה בחירות לנשיאות בהן הוא לא ישתתף. ב-25 בפברואר 2012 הושבע עבד אלרב מנצור האדי לנשיא תימן.

נשיא תימן עבד רב מנצור האדי (דף הפייסבוק של עבד רבה מנצור האדי, 18 באוגוסט 2016).

7. כדי לייצב את השלטון ולעצב את תימן החדשה, התכנסה בצנעא' במרץ 2013 "ועידת הדיאלוג הלאומי", בתמיכה ובעידוד של מדינות המפרץ, ארה"ב, האו"ם והבנק העולמי. בוועידה נטלו חלק 565 נציגים מכל המפלגות והפלגים בתימן. ב-25 בינואר 2014 פורסמו החלטותיה, שעיקרן: תימן תהפוך לרפובליקה פדראלית ותחולק לשישה מחוזות (בכפוף למשאל עם). הבירה צנעא' תהיה אוטונומית ועדן תזכה למעמד מיוחד. כדי ליישם את ההחלטות הללו **הוארכה כהונתו של הנשיא הנבחר הזמני, האדי, שנבחר לשנה, בשנה נוספת.** אולם, חיסול ראש משלחת החות'ים לוועידה ארבעה ימים לפני סיומה, טרף את הקלפים והעלה ספק באשר ללגיטימיות שלה. בנוסף לכך, קשיים נוספים מבית גרמו לכך שהחלטות ועידת הדיאלוג הלאומי טרם יושמו.

8. **העברת השלטון מצאלח להאדי לא עברה בצורה חלקה.** האדי, הנשיא החדש התקשה לייצב את שלטונו בעיקר בשל מאבקי כוח בין המורדים החות'ים, הנתמכים ע"י איראן לבין קבוצות אחרות בצפון תימן (בשל כך נוספו פעולות טרור של פעילי אלקאעדה). **בספטמבר 2014 כבשו המורדים החות'ים שטחים נרחבים מהבירה צנעא'. בינואר 2015 הם השלימו השתלטותם עליה.** הנשיא האדי נאלץ להתפטר יחד עם ממשלתו והמורדים החות'ים הכריזו על "ניצחון המהפכה" וכינון ממשלה חדשה.

9. התפתחויות הללו, שאיימו להפוך את תימן למדינת בעלת אופי שיעי-זידי והגמוניה איראנית, גררו **התערבות סעודית לצידו של הנשיא האדי.** ב-26 במרץ 2015 פתחה קואליציה של מדינות ערביות ומוסלמיות בראשות ערב-הסעודית במבצע "סופה נחרצת" (שבהמשך שונה שמו ל"מבצע השבת התקווה"). מטרתו של המבצע הינה להדוף את המורדים החות'ים מאזורים שכבשו (ובתוכם הבירה צנעא') ולהחזיר את השלטון לממשלו של האדי, שנתפס כממשל התימני הלגיטימי.

המורדים החות'ים

10. התנועה החות'ית קמה בראשית שנות התשעים של המאה העשרים תחת השם "הצעירים המאמינים" (אלשבאב אלמא'מן). כמו-כן, נקראו החות'ים "תומכי אללה" (אנצאר אללה), שמם של

תומכי הנביא מחמד בראשות האסלאם¹⁶. התנועה החות'ית קמה כתנועה חברתית-תרבותית בעלת אופי שיעי-זידי, שנועדה לתת מענה להתחזקות תנועות סוניות-סלפיות, שחלקן פרו-והאביות, במחוז צעדה, שבצפון תימן, בתקופה שלאחר לאחור איחוד תימן בשנת 1994. כמו כן ביקשה התנועה החות'ית לשפר את מצבם הכלכלי של התושבים השיעים-זידים של אזור סעדה, מעוז החות'ים, שבצפון תימן. מנהיג התנועה היה חסין בדר אלדין אלחות', איש דת כריזמטי, אשר על אף שהיה זידי ולא שיעי מהזרם המרכזי השנים-עשרי, היה מקובל מאד על איראן ושהה בה תקופה ארוכה.

11. בראשית דרכם היו החות'ים תנועה מתונה, שלא נקטה בדרכי אלימות, אולם עמדותיהם הוקצנו על רקע התהפוכות בזירה הפנים-תימנית והבינלאומית. ברקע התהפוכות בתימן עמדו פיגועי ה-11 בספטמבר 2001 שהובילו לעימות בין הנשיא צאלח לבין שלוחת אלקאעדה, שעד אז איפשר הממשל התימני את פעילותה. לאחר הפיגועים החל הנשיא צאלח לפעול נגד אלקאעדה, תמורת סיוע אמריקאי כלכלי נדיב, ובו בזמן ניסה להתקרב למורדים החות'ים. החות'ים דחו את ניסיונות ההתקרבות בשל שיתוף הפעולה של צאלח עם ארה"ב והקצינו את עמדותיהם בשל ההשפעה האיראנית על מנהיג התנועה החות'ית¹⁷.

12. תחילתו של המרד החות'י בכמה מחוזות בצפון תימן, בסמוך לגבול עם סעודיה (ראו מפה). במהלך השנים 2004-2009 התחוללו לא פחות משישה סבבי עימותים מזוינים בין המורדים החות'ים לבין צבא צאלח. מנהיג החות'ים, חסין בדר אלדין, נהרג כבר בתחילת הקרבות בשנת 2004. אחיו עבד אלמלכ, אשר ירש את מקומו, ממשיך להנהיג את המרד עד היום. במהלך שנת 2007 הושג הסכם על הפסקת אש בין הצדדים בתיווך קטר, אך הוא לא מומש. במהלך 2009 החל צבא תימן במבצע חדש נגד החות'ים באזור צעדה, שבצפון המדינה, מעוז המורדים החות'ים. בשנת 2010 נחתם הסכם הפסקת אש בין הצדדים, אולם המרד שב והתלקח מחדש ב-2011.

13. ככל שהתמשך המרד החות'י, ובמקביל להישגיהם הצבאיים, חיזקו החות'ים את מעמדם בצפון תימן, שהפכה למעשה לאוטונומיה תחת שליטתם. צבא תימן פינה את הזירה (2011) והחות'ים נכנסו לואקום שנוצר והקימו בו מערכת ממשל משלהם, הנבדלת מהממשל התימני המרכזי. אזור שליטה זה שימש בידיהם קרש קפיצה לכיבוש אזורים נוספים, כולל כאלו שתושביהם מוסלמים סונים, ובתוכם הבירה צנעאא'.

¹⁶ ראו: נחום שילה, "האיש שמסר את מפתחות תימן לאיראנים". מידה, 30 מרץ 2015.

¹⁷ מרכז המידע למודיעין ולטרור: "תימן בעלת החשיבות הגיאואסטרטגית, הפכה למוקד התגוששות אזורי נוסף בין איראן לבין סעודיה" (23 בספטמבר 2009).

מימין: מפת האזור בו פרצה המרידה החות'ית בצפון תימן (אתר OCHA, 14 בספטמבר 2009). משמאל: עבד אלמלכ בדר אלדין, מנהיג המרד החות'י (אתר www.aleshteraki.net).

סרטון שהפיצו המורדים החות'ים בצפון תימן ב-2009. בתמונה נראה טנק עליו כרזה בה נכתב: מוות לישראל, מוות לאמריקה, ארוים היהודים, ניצחון לאסלאם (Mareb video.com) תמונות בנוסח זה הופצו גם בפורום המורדים החות'ים באתר האינטרנט שחזבאללה בלבנון העמיד לרשותם באותה עת.

14. במהלך 2013 התלקחו קרבות בין החות'ים לבין שבטים סונים בצפון תימן. במהלך הקרבות זכו החות'ים להצלחה רבה והגיעו למרחק של ארבעים ק"מ מהבירה צנעא'. בפברואר 2014 הוסכם על הפסקת אש חדשה. בסוף אותו החודש חידשו החות'ים את הקרבות והשתלטו על צפון תימן. הם הצליחו להדוף דרומה את כוחות הצבא ואת המיליציות השבטיות. ביולי 2014 כבשו החות'ים את העיר עמראן, הממוקמת חמישים ק"מ מצפון לבירה צנעא'¹⁸.

15. התפטרותו של צאלח והחלפתו בהאדי לא מנעה את שיבתו של צאלח לתימן בתום הטיפול הרפואי, שקיבל בערב-הסעודית. לאחר שובו המשיך צאלח בפעילות פוליטית. הוא המשיך לכהן כראש מפלגת הקונגרס העממי הכללי (המפלגה שהייתה שלטת בתימן בהיותו נשיא) והמשיך להשפיע ולשלוט על יחידות צבא רבות באמצעות בני משפחתו. יתרה מכך, הנשיא לשעבר צאלח חבר לחות'ים,

¹⁸ סמי קרונפלד ויואל גוז'נסקי, "תימן: מבט לעתיד 'האביב הערבי'", עמ' 77-78.

יריביו הקודמים, והפנה עורף לבני בריתו הקודמים, ובראשם מפלגת אלאצלאח ופטרוניו הסעודים. קרוב לוודאי שהתנהלותו של צאלח נעשתה בשל רצונו העז לשוב לשלטון והושפעה גם מהיותו שיעי-זידי.

16. בסיוע צאלח ותומכיו הצליחו המורדים החות'ים לכבוש שטחים נרחבים בתימן. בספטמבר 2014 השתלטו המורדים על חלקים נרחבים מהבירה צנעא'. ב-15 בינואר 2015 הם השלימו השתלטותם עליה. בינואר 2015 הם השתלטו גם על עיר הנמל אלחדידה, שממערב לצנעא'. עד מרץ 2016 עלה בידם להרחיב את שליטתם לתשעה מעשרים מחוזות תימן ובכלל זה גם למחוזות בעלי רוב סוני. המורדים הסתייעו גם בתושבי תימן שהיו ממורמרים כלפי השלטון המרכזי נוכח הידרדרות המצב הכלכלי מאז שנת 2011. הידרדרות זאת מצאה ביטוייה בפגיעה קשה בייצוא הנפט והגז, עליה חדה באבטלה, שחצתה את רף 50%, מחסור במים, רעב, וחשש ממגפות¹⁹.

17. משכבשו המורדים החות'ים את הבירה צנעא' בינואר 2015 הם פרצו אל ארמון הנשיאות ושמו את הנשיא האדי במעצר בית. לאחר כמה ימים נאלץ האדי להתפטר. המורדים החות'ים פיזרו את הפרלמנט, הכריזו עצמם כשליטים בפועל של המדינה והקימו ממשלת מעבר חדשה. הנשיא הנבחר האדי, שהושם במעצר בית, הצליח להימלט לסעודיה ב-21 במרץ 2015. בשובו ממנה כעבור כמה חודשים (בספטמבר 2015) הוא קבע את משכנו בעדן, שהפכה לבירה הזמנית של הממשל תימני. ארה"ב ומדינות מערביות נוספות, כמו גם סעודיה ומדינות המפרץ, סגרו את שגרירותיהם בצנעא' והעבירו אותן לעדן בהכירם בלגיטימיות של ממשל הנשיא האדי.

הסיוע האיראני למורדים החות'ים

18. איראן מסייעת למרד החות'י מאז תחילת ההתקוממות בשנת 2004. הסיוע האיראני מוענק לא רק בשל הסולידאריות הדתית השיעית, אלא בראש ובראשונה בשל חשיבותה הגיאוגרפית של תימן בראייה האיראנית: תימן גובלת בסעודיה ומהווה את "החצר האחורית" שלה; היא קרובה לקרן אפריקה ומהווה נקודת זינוק לאזור רגיש זה וממנו לאפריקה כולה; היא שוכנת בקרבת נתיבי השיט החיוניים במפרץ הפרסי ושולטת על מיצרי באב אלמנדב, שבמבואות ים סוף. היא שולטת גם על הנתיבים המובילים מים סוף אל האוקיינוס ההודי. בתימן יש לאיראן בעלי ברית מקומיים (מיעוט שיעי-זידי גדול) בעוד, שהממשל המרכזי הסוני חלש ונעדר יכולת משילות. מעבר לכל אלו, בראייה האיראנית מהווה תימן זירה חשובה נוספת במאבק האזורי המתנהל בין סעודיה (המובילה את המדינות המוסלמיות הסוניות) לבינה (המובילה את "ציר ההתנגדות" השיעי).

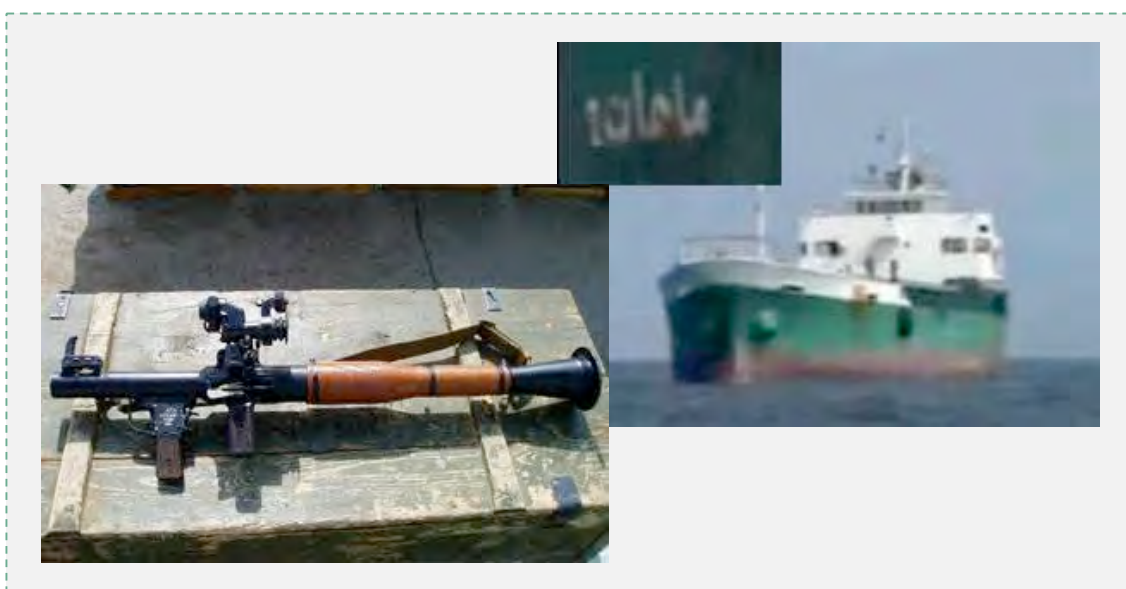
19. התמיכה האיראנית הצבאית במורדים החות'ים מתבצעת באמצעות כח קדס של משמרות המהפכה, כוח עילית איראני העוסק בחתרנות ובטרור ברחבי העולם הערבי. לשם הגברת ההשפעה האיראנית המורדים החות'ים מסתייעים בארגון חזבאללה הלבנוני המשמש בידי האיראנים ארגון-שליח (Proxy) במוקדי חתרנות שונים ברחבי המזרח התיכון. התמיכה האיראנית במורדים החות'ים מצאה ביטוייה בהעברת אמצעי לחימה למורדים, העברת כספים, אימונים וסיוע מדיני-הסברתי.

¹⁹ סמי קורונפלד ויואל גוז'נסקי, "תימן: מבט לעתיד 'האביב הערבי'", עמ' 77.

20. להלן כמה דוגמאות:

א. בראיון שהעניק נשיא תימן צאלח בשנת **2009** טען, כי כוחות הביטחון התימנים עצרו שתי חוליות של מורדים חות'ים, שאנשיהן הודו, כי **קיבלו 100,000 דולר מידי גורמים באיראן** (אלג'זירה, 11 בספטמבר 2009). בנוסף לכך דווח באותה עת בערוץ אלערביה, כי צבא תימן חשף **אמצעי לחימה מתוצרת איראן בידי המורדים באזור צעדה** (מוקד המרידה החות'ית). איראן מצידה לא הודתה בכך אלא קראה לישוב הסכסוך בתימן בדרכי שלום.²⁰

ב. ב-**26 באוקטובר 2009** הודיעה תימן כי עצרה ספינה איראנית בשם "**מאהאן 1**", שנשאה אמצעי לחימה, בעיקר נשק נגד טנקים, שנועדו למורדים החות'ים. הספינה יצאה מנמל בנדר עבאס באיראן וחדרה באופן בלתי חוקי למים הטריטוריאליים של תימן.²¹

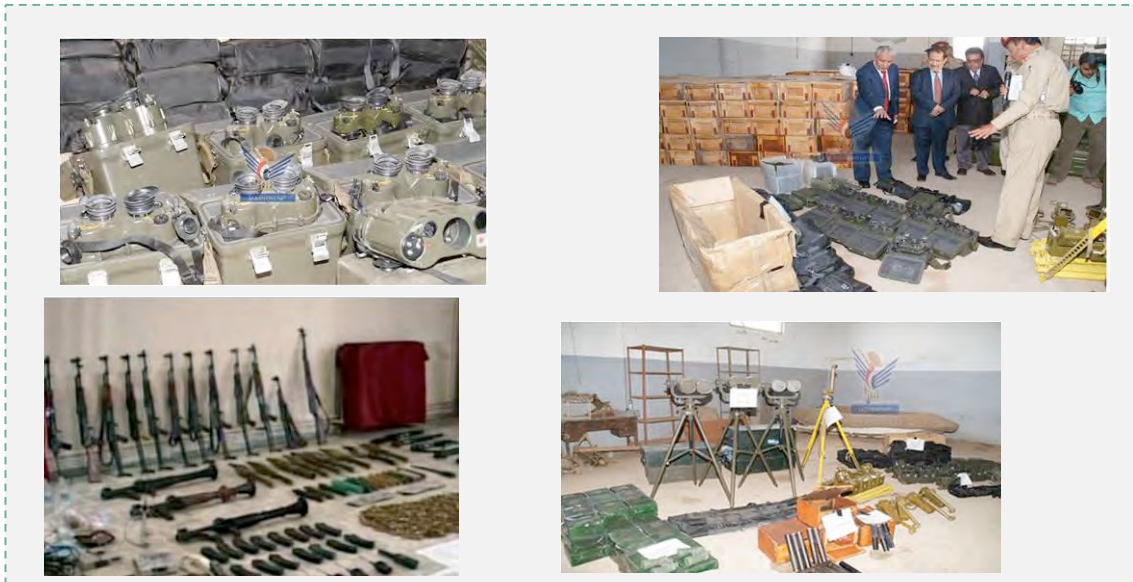
מימין: הספינה האיראנית "מאהאן 1". (אלערביה, 26 אוקטובר 2009. הצילום מתוך You tube). משמאל: מטול RPG שנתפס על הספינה האיראנית "מאהאן 1". (אלערביה, 26 אוקטובר 2009).

ג. ב-**23 בינואר 2013** השתלטו כוחות הביטחון התימנים על ספינה בשם "**ג'האן 1**", הספינה נשאה ארבעים טונות נשק, תחמושת וחומרי חבלה עבור המורדים החות'ים **בצעדה**. בהודעה של סוכנות הידיעות התימנית (2 בפברואר 2013) **נמסר** מפי גורמי ממשל תימניים, כי הספינה הועברה באיראן לידי שמונה אנשי צוות תימניים, על מנת ששיטו אותה אל חופי תימן.²²

²⁰ פרוט ראו פרסום מרכז המידע מה-23 בספטמבר 2009: "תימן בעלת החשיבות הגיאואסטרטגית, הפכה למוקד התגוששות אזורי נוסף בין איראן לבין סעודיה...".

²¹ פירוט ראו פרסום מרכז המידע מה-5 בנובמבר 2009: "תימן הודיעה כי עצרה ספינת נשק איראנית ובה אמצעי לחימה עבור המורדים השיעים בצפון המדינה".

²² לפרוט ראו פרסום מרכז המידע מה-3 בפברואר 2013: "חתרנות איראנית בתימן: תימן עצרה לאחרונה ספינה ובה אמצעי לחימה, שמקורם באיראן, אשר היו למיועדים למורדים החות'ים בצפון תימן".

7, yemensaeed.com ;sabanews.net) "ג'יהאן 1" (פברואר 2013).
 אמצעי הלחימה והציוד הצבאי, שנתפסו על גבי הספינה "ג'יהאן 1"

ד. בתחילת 2014 דווח, כי ספינה צבאית איראנית הגיעה לנמל אלסליף שבצפון מערב העיר אלחדידה, שבים האדום, הנמצאת בשליטת החות'ים. על הספינה היו למעלה מ-180 טון כלי נשק וציוד צבאי.

ה. בסוף מרץ 2016 דווח שספינה של חיל הים האמריקאי לכדה ספינת נשק איראנית בים הערבי, שכלל הנראה עשתה דרכה לתימן (פוקס ניוז, 4 באפריל 2016).

21. בשנה האחרונה גברו מאמציה של איראן להבריח אמצעי לחימה למורדים החות'ים כדי לחזק את יכולותיהם הצבאיות מול הממשל התימני והקואליציה שבהנהגת סעודיה. ב-20 באוקטובר 2016 דיווחה סוכנות רויטס, כי בחודשים האחרונים גדל היקף העברות אמצעי הלחימה ע"י איראן, בעיקר בנתיבים יבשתיים דרך עומאן. מקור תימני מסר כי איראן העבירה דרך עומאן טילים נגד ספינות, טילי קרקע אוויר, חומרי נפץ, תחמושת, כסף ופעילים.

המערכה של הקואליציה בהנהגת סעודיה נגד החות'ים

22. החל ממרץ 2015, לאחר שהשתלטו על צנעא' וחלקים נוספים בתימן, מצאו עצמם המורדים החות'ים נתונים לתקיפות אוויריות מצד מדינות קואליציה ערבית-מוסלמית בהנהגת סעודיה (מבצע "סופת הנחישות", שנקרא אחר כך "השבת התקווה"). קואליציה זו הוקמה כדי להשיב את הנשיא האדי לתפקידו כנשיא ולשים קץ לשלטונם של החות'ים בתימן, בו רואה הקואליציה ניסיון איראני להרחיב את השפעתה השיעית בחצי-האי ערב. כוחות האדי בתמיכת סעודיה הצליחו לגרש את החות'ים מרוב שטחי דרום תימן ולשחרר את העיר עדן. במישור האזורי הביאה מבצע "סופת נחישות" להחרפת היחסים בין סעודיה לאיראן.

23. בסוף מרץ 2016, נענו החות'ים ליוזמה סעודית ופתחו בשיחות עם ממשלת האדי. ב-10 באפריל 2016 הכריזו הצדדים על הפסקת אש. הפסקת האש זו הופרה ע"י החות'ים וכוחות הנשיא

לשעבר צאלח התומכים בהם. כתוצאה מכך פרצו קרבות כבדים בעיקר במחוז תעיז בין החות'ים לבין צבא תימן. הדבר גרר מתקפת-נגד אווירית של מטוסי הקואליציה בראשות ערב-הסעודית.

24. **ב-21 באפריל 2016** החל משא-ומתן בין ממשלת תימן לחות'ים בכוחות בחסות האו"ם במטרה למצוא הסדר פוליטי שיביא להפסקת מלחמת האזרחים במדינה, לאחר ששני סבבי שיחות קודמים נכשלו. המשא ומתן בין הצדדים היריבים **נתקל** בקשיים. ב-16 באוגוסט 2016 האשים **אחמד עסירי**, דובר הקואליציה הערבית בהנהגת סעודיה, את המורדים החות'ים בניצול שיחות השלום כדי להתחמש ולהתארגן מחדש לקראת הלחימה. לטענתו הפרו החות'ים את הסכם הפסקת האש מרגע חתימתו ואין להם כל עניין בהסדר מדיני (AFP, 16 באוגוסט 2016).

25. **בסוף אוגוסט 2016 הסלימו הסעודים את תקיפותיהם בתימן. כמו-כן**, חלה הסלמה בקרבות לאורך הגבול בין סעודיה ותימן. המורדים החות'ים ובעלי בריתם ניתקו את הנתיב המרכזי בין המחוזות עדן ותעז, ששימש להעברת נשק ותחמושת (Press TV, 19 באוגוסט 2016). במישור הפוליטי, הודיעו החות'ים כי הם מוכנים לחדש את שיחות השלום עם ממשלת תימן בתנאי שמדינות הקואליציה בהובלת סעודיה יפסיקו באופן מוחלט את התקפותיהן (אלערביה, 28 באוגוסט 2016).

26. ב-15 בנובמבר 2016 מסר מזכיר המדינה האמריקאי ג'ון קרי כי המורדים החות'ים בתימן והקואליציה, שבהובלת סעודיה, **הגיעו להסכמה על הפסקת אש החל מה-17 בנובמבר 2017**. לדבריו הסכימו החות'ים להפסקת האש החדשה, על בסיס אותם תנאים של הפסקת האש, שהתקיימה בין אפריל לאוגוסט 2016. עוד ציין קרי כי הצדדים הסכימו לפעול להקמת ממשלת אחדות חדשה, שבירתה תהייה צנעא, כיעד שאותו יש להשיג לקראת סוף שנת 2016. ההודעה נמסרה בעת ביקורו של מזכיר המדינה במאע"מ, ולאחר סבב שיחות בנושא התימני בעומאן. שר החוץ התימני הזדרז להצהיר, כי **ממשלתו מתנגדת למהלך** משום שהוא לא תואם עם ממשלת תימן והוא מתעלם ממנה. מנגד, החות'ים ותומכי הנשיא צאלח הכריזו ב-28 בנובמבר 2016 באופן חד-צדדי ומתריס **על הקמת ממשלת הצלה לאומית**, שמקום מושבה בצנעא. ההצהרה זכתה לגינוי מסעודיה, מדינות מפרץ, הליגה הערבית ומדינות מערביות.

שר החוץ קרי מלווה את עמיתו העומאני יוסף בן עלוי בדרכם לשיחות עם הסלטאן קאבוס, 14 בנובמבר 2016 (אתר משה"ח האמריקאי, 14 בנובמבר 2016).

שלוחת אלקאעדה בתימן

27. מעורבותו של ארגון אלקאעדה בתימן החלה בשנת 1994. באותה עת, נענו פעילים מטעם הארגון לבקשת הנשיא צאלח, וסייעו לו לנצח את יריביו בדרום תימן, שרצו לפרוש מתימן המאוחדת. מלחמת האזרחים זו ארכה כארבעה חודשים בלבד. לאחריה איפשר הנשיא צאלח לפעילי אלקאעדה, שסייעו לו, לפעול בתימן ללא הפרעה. לאחר פיגועי ה-11 בספטמבר 2001 חבר הנשיא צאלח לארה"ב. בעקבות לחצים אמריקאים ותמורת סיוע כלכלי נדיב, החל צאלח לפעול נגד אלקאעדה וגרם למותם ולמסרם של רבים מפעילי הארגון.

28. בעקבות פעילותו של צאלח נחלשה הפעילות וההשפעה של שלוחת אלקאעדה בתימן. אולם הארגון הצליח להתאושש לאחר שבשנת 2006 הצליחו להימלט מכלא צנעא' 23 פעילים בכירים של שלוחת אלקאעדה בתימן. בראש הנמלטים עמדו **נאצר אלוחישי**, עוזרו לשעבר של אסאמה בן לאדן באפגניסטאן, ו**קאסם אלרימי**, בכיר נוסף בארגון. לפעילים הג'האדיסטים הנמלטים חברו **פעילי אלקאעדה שנמלטו מערב הסעודית**. כל אלו הפכו לאחר מכן **למנהיגים של שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב**. בספטמבר 2008 הם ארגנו **התקפה נגד שגרירות ארה"ב בצנעא'**, שבה נהרגו **עשרה** שומרים תימנים, ארבעה אזרחים ושישה מהתוקפים (בהמשך, ביוני 2015, נהרג אלוחישי בתקיפה אווירית אמריקאית בתימן בעוד שקאסם אלרימי נהרג במרץ 2016 בתקיפה אווירית של מדינות הקואליציה הערבית-מוסלמית, בהנהגת סעודיה).

29. **שלוחת אלקאעדה בחצי האי ערב (AQAP) בגלגולה הנוכחי הוקמה בשנת 2009 בעקבות מיזוג בין פעילי אלקאעדה בתימן לבין פעילי אלקאעדה, שנמלטו מערב-הסעודית**. מטרת המיזוג הייתה לאחד מאמצים בין פעילי אלקאעדה מסעודיה לבין הפעילים התימניים במטרה להקים ארגון ג'האדיסטי חזק בעל יכולת לפעול בתימן, ובסעודיה ומשם גם בזירה הבינלאומית. שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב מכירה בסמכותו של מנהיג אלקאעדה אימן אלט'ואהרי, היא ממוקמת בתימן, שבה מתבצעת עיקר פעילותה, אך גם פעילה ברחבי חצי-האי ערב ובחול"ל.

30. בשנת 2011, לאחר התארגנות מחדש ובעקבות השפעת הטלטלה האזורית על תימן, **פתחה שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב בפעילות צבאית אינטנסיבית, שהתמקדה בדרום ומזרח תימן.** פעילות זאת, הניבה כמה הישגים בולטים: ב-2011 השתלטו פעילי הארגון על העיירה עזאן, הנמצאת במחוז שבוה, ללא התנגדות מצד הממשל התימני. הם איבדו את שליטתם בעיירה במחצית הראשונה של 2012, בעקבות מבצע נרחב של צבא תימן (בסיוע סעודיה וארה"ב). הם שבו וכבשו אותה בתחילת 2016. באפריל 2015 הם כבשו את העיר מכלא, בירת מחוז חצ'רמות (חצרמות) ואת העיר זנג'באר, בירת מחוז אבין ובינואר 2016 הם כבשו את לחג'. באפריל 2016, נאלץ ארגון אלקאעדה לעזוב את מכלא בעקבות פעילות אווירית אמריקאית אינטנסיבית נגדו. ככל הנראה חבר גם צבא תימן לפעילות נגד הארגון.

31. ההישגים הללו, על רקע הואקום השלטוני שגבר בתימן והידרדרות המצב הכלכלי, הביאו לכך **ששלוחת אלקאעדה הצליחה לבנות מחדש את כוחה.** היא הקימה תשתית נרחבת של טרור, רכשה יכולות טכנולוגיות מתקדמות ובנתה תשתיות מודיעין ואיסוף יעילות התומכות בפעילותה הצבאית-טרוריסטית. במקביל היא החלה בתהליך של מעבר מפעילות טרור קלאסית לניסיון ליצור אחיזה שלטונית קבועה בשטחים שאותם כבשה ולהקים בהם מערכת פוליטית ושלטונית ברוח חוקי השריעה. פעילי השלוחה אף סיפקו לאוכלוסייה המקומית שירותים כגון הגנה, מים מזון, שירותי בריאות בסיסיים ומערכת חינוך דתית. עם זאת, האכיפה האגרסיבית והאכזרית של מערכת הערכים המחמירה של שלוחת אלקאעדה גרמה לבריחה של אלפי אזרחים מאזורי השליטה של שלוחת אלקאעדה.

32. במקביל לפעילותה בתימן, **הייתה מעורבת שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב בפיגועים בחו"ל.** שני פיגועי חו"ל הבולטים שביצעה השלוחה היו ניסיון לפוצץ מטוס נוסעים אמריקאי מעל דטרויט בחג המולד ב-2009 ומתקפת הטרור נגד מערכת העיתון הסאטירי צ'ארלי הבדו בפריז ב-2015. אולם עיקר מאמצייה של שלוחת אלקאעדה בחצי-האי ערב מתמקדים עתה בביסוס שלטונה באזורי פעילותה בתימן, בלחימה מול אויביה הרבים (החות'ים, הממשל התימני) ולשמירה על שרידותה מול נגד ההתקפות המתמשכות של ארה"ב המתבטאות בסיכולים ממוקדים של בכירי הארגון באמצעות כלי טיס בלתי מאוישים.